

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Hudební produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČINNOST OPERNÍHO SOUBORU NDB

2015–2020

Jitka Ženíšková

Vedoucí práce: PhDr. Ingeborg Radok Žádná

Oponent práce: prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Datum obhajoby: 22. 6. 2020

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Music Management

BACHELOR'S THESIS

**ACTIVITIES OF THE OPERA ENSEMBLE OF THE
NATIONAL THEATRE IN BRNO**

2015–2020

Jitka Ženíšková

Thesis Supervisor: PhDr. Ingeborg Radok Žádná

Thesis Opponent: Prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Date of thesis defence: 22. 6. 2020

Academic title granted: BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

Činnost operního souboru NdB 2015-2020

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Ingeborg Radok Žádné za odborné vedení, její cenné připomínky a podněty, které mi velice pomohly. Rovněž bych chtěla poděkovat uměleckému šéfovi Janáčkovy opery MgA. Jiřímu Heřmanovi za čas, který mi věnoval a za možnost osobních setkání za účelem konzultace daného tématu. V neposlední řadě bych ráda poděkovala finančnímu řediteli Národního divadla v Brně Ing. Martinu Gerychovi za pomoc při zpracovávání údajů potřebných k dokončení mé práce.

Abstrakt:

V mé bakalářské práci se zabývám činností operního souboru Národního divadla v Brně v letech 2015–2020. Ve vymezeném období analyzuji působení souboru Janáčkovy opery, jeho financování a marketing, jak se měnila jeho dramaturgie a co dalšího přispělo ke zvyšování uměleckých kvalit souboru. Důležitou součástí práce je také kapitola o mezinárodním festivalu Janáček Brno. Cílem práce bylo zjistit, jaký je vztah mezi uměleckou kvalitou souboru, návštěvností, výší příspěvků a tržbami ze vstupného. Kromě objasnění korelace mezi těmito skutečnostmi se mi podařilo vyvodit další faktory, které ve značné míře ovlivňují návštěvnost brněnského operního souboru a naznačují, jakým směrem by se měl do budoucna ubírat.

Abstract:

In my bachelor's thesis I pursue the activities of the opera ensemble of the National Theatre in Brno in the years 2015–2020. In the period I analyse the functioning of the Janáček Opera ensemble, its financing and marketing, how its dramaturgy changed and what else contributed to the improvement of the artistic qualities of the ensemble. An important part of the thesis is also a chapter on the international festival Janáček Brno. The aim of the work was to find out what the relationship between artistic qualities of the ensemble is, the attendance rate, the amount of financial contributions and revenues from the ticket sales. In addition to clarifying the correlation between these terms, I was able to deduce other factors that significantly affect the attendance rate of the Brno Opera ensemble and indicate what direction it should take in the future.

Klíčová slova

Národní divadlo Brno, operní soubor, Janáčková opera, festival Janáček Brno

Keywords

National Theatre Brno, opera ensemble, Janáček Opera ensemble, festival Janáček Brno

Obsah

1. ÚVOD	9
2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O OPERNÍM SOUBORU NDB	11
3. FINANCOVÁNÍ	13
4. MARKETING A PR	16
5. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY, REPERTOÁR A KONCERTY	20
5.1. PRVNÍ INSCENAČNÍ PROJEKTY POD NOVÝM VEDENÍM VE DRUHÉ POLOVINĚ SEZONY 2014/2015	20
5.2. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY V SEZONĚ 2015/2016	21
5.3. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY V SEZONĚ 2016/2017	23
5.4. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY V SEZONĚ 2017/2018	26
5.5. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY V SEZONĚ 2018/2019	29
5.6. NOVÉ INSCENAČNÍ PROJEKTY V SEZONĚ 2019/2020	31
6. ZÁJEZDY A ÚČAST NA FESTIVALECH	33
7. DOPROVODNÉ PROGRAMY	36
8. EDUKAČNÍ ČINNOST	38
9. MEZINÁRODNÍ FESTIVAL JANÁČEK BRNO	41
10. ZÁVĚR	47
11. SOUPIS POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	50

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – přehled všech mediálních partnerů NdB v roce 2019

Příloha č. 2 – Instagram Janáčkovy opery

Příloha č. 3 – Facebook Janáčkovy opery

Příloha č. 4 – Facebook festivalu Janáček Brno

Seznam použitého označování a zkratk:

NdB – Národní divadlo Brno

DSB – Divadelní svět Brno

JAMU – Janáčkova akademie múzických umění v Brně

VUT – Vysoké učení technické v Brně

1. Úvod

Má bakalářská práce se zaměřuje na činnost operního souboru Národního divadla v Brně v letech 2015–2020. Rok 2015 je jakožto výchozí zvolen záměrně, jelikož se jednalo o zlomový rok nejen pro operní soubor, ale pro celé divadlo. Tomu předcházelo jmenování nového ředitele Martina Glasera a následovala obměna celého managementu včetně jmenování nových uměleckých šéfů. K 1. lednu 2015 se uměleckým šéfem opery stal Jiří Heřman.

Změny, které se od jmenování nového vedení začaly projevovat, jsem vnímala z pohledu operního diváka. Nově uváděné inscenace mě velmi zaujaly, ať už samotnou volbou titulu či režijním zpracováním a stala jsem se proto pravidelným návštěvníkem Janáčkovy opery. Během těchto uplynulých sezon jsem zhlédla téměř všechny nové inscenace a některé z nich jsem viděla vícekrát. Za období, kterým se v této práci zabývám, jsem tak v Brně zhlédla několik desítek představení a měla jsem tu možnost sledovat, jakým směrem se soubor ubírá. Inscenace Janáčkovy opery dosahují velmi vysoké umělecké úrovně, a to nejen díky vynikajícím sólistům, orchestru a sboru, který nyní patří k nejlepším v republice, ale také díky spolupráci s věhlasnými českými i zahraničními režiséry. Stoupá také kvalita festivalu Janáček Brno, který v minulém roce dosáhl světového renomé díky prestižnímu mezinárodnímu ocenění. Všechny tyto úspěchy jsou o to výjimečnější, že se jedná o druhou scénu České republiky a v porovnání s pražským Národním divadlem má k dispozici značně omezené finanční prostředky.

Proto jsem se rozhodla zpracovat toto téma ve své bakalářské práci. Budu analyzovat financování Národního divadla v Brně, marketing, propagaci a programy, jejichž prostřednictvím soubor poukazuje na své připravované inscenace a projekty. Dále se budu věnovat dramaturgii Janáčkovy opery, zájezdům a účasti na festivalech, stejně tak jako doprovodným programům a edukačním činnostem. Celá kapitola bude věnována festivalu Janáček Brno, který má pro brněnský soubor velký význam. V práci se také budu zmiňovat o rozsáhlé rekonstrukci Janáčkovy divadla a jejích dopadech. V závěru chci shrnout, jaké změny se v divadle mezi lety 2015 a 2020 odehrály a jaký přinesly výsledek. Cílem práce je vyvodit, jaký je vztah mezi kvalitou představení, návštěvností, výši příspěvků a tržbami ze vstupného, jak s návštěvností souvisí dramaturgie souboru a jakým směrem by se mohla Janáčkovy opera ubírat v nadcházejících letech.

Mé poznatky vycházejí zejména z výročních zpráv Národního divadla v Brně. Některé informace jsem získala prostřednictvím rozhovorů s Jiřím Heřmanem, díky kterým jsem mimo jiné dokázala údaje z výročních zpráv lépe vyhodnotit. Mé četné návštěvy Janáčkovy opery mi také umožňují v práci zúročit mé vlastní zkušenosti s inscenacemi a programy brněnského souboru.

Má práce je určena pro všechny hudební manažery, kteří se věnují opernímu provozu, ať už v rámci velkého operního domu či menšího souboru. Věřím, že mé poznatky jim pomohou k lepší orientaci v této rozsáhlé a komplikované problematice.

2. Základní informace o operním souboru NdB

Národní divadlo Brno je příspěvkovou organizací, jejíž zřizovatelem je statutární město Brno. Ředitelem NdB je od listopadu 2013 režisér Martin Glaser. NdB spravuje tři divadelní budovy. Je to Janáčkovo divadlo, Mahenovo divadlo a divadlo Reduta. Domovskou scénou operního souboru je Janáčkovo divadlo. NdB je vícesouborové, kromě operního souboru má také činoherní a baletní soubor. Uměleckým šéfem činohry je Milan Šotek a šéfem baletu je Mário Radačovský. V čele Janáčkovy opery NdB stojí umělecký šéf, kterým je od počátku roku 2015 režisér Jiří Heřman. Vedle uměleckého šéfa jsou hlavními postavami operního souboru šéfdirigent Marko Ivanović a dramaturgyně Patricie Částková. Vezmu-li v potaz, že ročně opera uvede čtyři až pět premiér a každý druhý rok pořádá festival Janáček Brno, mohu říci, že v porovnání s operními domy se srovnatelným vytížením se jedná o velmi nízký počet pracovníků. Kromě výše zmíněného vedení má soubor jednu produkční všech nových inscenací, jednoho odborníka na marketing a PR, zástupce uměleckého šéfa, který je vedoucím uměleckého provozu, asistenta uměleckého šéfa, který je zároveň druhým produkčním, tajemníka sboru a tajemníka orchestru. Je důležité zmínit, že operní soubor je vedle činohry a baletu jediným souborem NdB, který má vzhledem k velikosti vlastního ekonomu. Brněnská opera je tak důkazem, že s potřebným pracovním nasazením lze i s menším týmem naplánovat a úspěšně zrealizovat několik sezon v řadě, a to včetně mezinárodního festivalu.

V sezoně 2016/2017 přišel Jiří Heřman s odvážným nápadem, a totiž s tzv. systémem blokového hraní, známého též pod termínem "stagiona". Připojil se tak k mnoha renomovaným zahraničním operním domům, kterým se již tento model osvědčil, v České republice ale s blokovým hraním přišla brněnská opera jako první. Dle slov Jiřího Heřmana se k této změně rozhodl, protože repertoárové hraní bylo na úkor umělecké kvality. Divadlo má nyní v úvazku celkem 85 členů orchestru, blokové hraní tak umožňuje lepší přípravu a koncentraci hudebníků, a také je díky ní možné uvádět reprízy s menšími časovými rozestupy. Podobné změny ale vyžadují čas, než se ukáže, zda se jednalo o dobré či špatné rozhodnutí. Konkrétně v Brně tento systém přinesl s odstupem dvou sezon výhody i nevýhody, proto se vedení již od letošní sezony 2019/2020 rozhodlo pro semi-stagionový systém a v následující sezoně budou od blokového hraní upouštět u dalších titulů. Blokový systém bude zachován u většiny nových inscenací nebo náročnějších kusů, a to kvůli výše zmíněné umělecké kvalitě. Oproti tomu divácky úspěšná představení, jejichž reprízy nejsou tak časově a umělecky náročné na přípravu,

jako tomu je u nových inscenací, budou uváděna repertoárově v průběhu celé sezony.

3. Financování

Národní divadlo Brno je příspěvkovou organizací města Brna. Významnou finanční podporu také získává od Ministerstva kultury České republiky a Jihomoravského kraje.

V roce 2015 bylo divadlo podpořeno zřizovatelem celkovou částkou 296 572 994 Kč, z čehož příspěvek na provoz činil 282 629 167 Kč. Z dotace zřizovatele byl financován festival Divadelní svět Brno, památková obnova Mahenova divadla a obnova fasády divadla Reduta. Ze státního rozpočtu, tedy Ministerstvem kultury České republiky bylo NdB financováno částkou 9 285 000 Kč, z čehož příspěvek na provoz byl ve výši 7 135 000 Kč a zbytek částky byl stejně jako u finančních prostředků od zřizovatele rozdělen na financování památkové obnovy Mahenova divadla, Reduty a organizace festivalu DSB. Jihomoravský kraj přispěl částkou 2 200 000 Kč. V roce 2015 tak byla celková výše příspěvků na provoz a dotací 308 058 994 Kč. Vlastní finanční výnosy divadla byly v roce 2015 ve výši 79 239 883 Kč, nejvyšší položkou byl samozřejmě výnos z prodeje vstupného v celkové výši 57 294 806 Kč. Úhrn zdrojů tak za rok 2015 činil 387 298 876 Kč.

V roce 2016 byla podpora zřizovatele ve výši 352 064 309 Kč, oproti roku 2015 tedy vzrostla téměř o 19 % a příspěvek na provoz byl ve výši 317 911 047 Kč, oproti roku 2015 tak byl navýšen o více než 35 000 000 Kč. Rozdělení financí z dotací bylo obdobné jako v roce předešlém, novou položkou je ale festival Janáček Brno 2016, který byl zřizovatelem podpořen částkou 17 799 000 Kč. Státní podpora byla ve výši 13 662 000 Kč. Nárůst oproti roku 2015 byl způsoben zejména podpořením festivalu Janáček Brno částkou 3 500 000 Kč, jelikož příspěvek na provoz byl ve výši 7 600 000 Kč, tedy došlo jen k malému zvýšení oproti roku 2015. Vyšší byla i podpora Jihomoravského kraje, která činila 3 500 000 Kč, z čehož 2 000 000 Kč byly určeny festivalu Janáček Brno. Celková výše dotací včetně příspěvků na provoz byla za rok 2016 v celkové výši 369 226 309 Kč a oproti roku 2015 vzrostla o téměř o 20 %. Stejně jako výše dotací vzrostly i vlastní výnosy divadla, celkem na 90 753 083 Kč, z čehož položka tržby ze vstupného se zvýšila na 63 900 833 Kč. Za rok 2016 byly výnosy divadla celkem 459 979 395 Kč.

V roce 2017 opět došlo k navýšení dotací, přestože se nekonal festival Janáček Brno. Magistrát města Brna přispěl částkou 359 621 746 Kč, na provoz divadla byla určena částka 338 810 339 Kč. Došlo k výraznému navýšení dotace ze strany

Jihomoravského kraje, z částky v řádech jednotek miliónů na 30 000 000 Kč. Ministerstvo kultury pro NdB vyčlenilo částku 18 365 648 Kč, kterou byla podpořena také zájezdová činnost. Příspěvek na provoz ze státního rozpočtu činil 13 200 000 Kč. Za rok 2017 získalo NdB celkovou finanční podporu ve výši 407 987 394 Kč. S vlastními výnosy tak disponovalo s celkovou částkou 495 887 595 Kč. Tržby ze vstupného oproti roku 2016 klesly na 56 995 778 Kč. To bylo pravděpodobně způsobené uzavřením Janáčkova divadla kvůli rekonstrukci. Již od května 2017 se začala připravovat rekonstrukce a došlo ke snížení počtu představení, od léta bylo Janáčkovo divadlo zcela uzavřené. Díky vyšší zájezdové činnosti ale vzrostly výnosy ze zájezdů, k čemuž přispěl i operní soubor svým zájezdem do Číny.

V roce 2018 se konal festival Janáček Brno, a i to přispělo k opětovnému navýšení dotací. Zřizovatel přispěl částkou 455 420 313 Kč, z čehož částka 386 368 963 Kč byla příspěvkem na provoz a dotace festivalu Janáček Brno byla ve výši 22 203 744 Kč. Jihomoravský kraj se na financování podílel částkou 31 000 000 Kč a Ministerstvo kultury částkou 43 370 000 Kč, která byla oproti roku 2017 značně vyšší kvůli dotaci na festival Janáček Brno, ale příspěvek na provoz ve výši 13 500 000 Kč zůstal téměř stejný. Finanční příspěvek byl za rok 2018 v celkové výši 529 790 313 Kč. S výnosy z vlastních zdrojů divadla dosáhla celková částka výnosů 613 782 094 Kč. Prodej vstupného vzrostl oproti roku 2017 o skoro tři miliony, a to i přes to, že budova Janáčkova divadla byla uzavřena až do listopadu 2018. Vyšší tržby ze vstupného byly částečně způsobeny zdražením vstupenek, průměrná cena vstupenky v roce 2017 byla ¹288,95 Kč, v roce 2018 cena vzrostla na 322,75 Kč. Po dobu rekonstrukce působil operní soubor v Pavilonu P na brněnském Výstavišti a inscenace v tomto netradičním prostředí upoutaly pozornost mnoha diváků, což přispělo k vysoké návštěvnosti a ta byla další příčinou vyšších tržeb ze vstupného. Velmi úspěšný, i co se návštěvnosti týká, byl také festival Janáček Brno 2018.

V roce 2019 došlo ke snížení finančního příspěvku ze strany zřizovatele, což bylo způsobeno především skutečností, že se nekonal festival Janáček Brno. Zřizovatel poskytl celkovou částku 406 267 795 Kč a Jihomoravský kraj, stejně jako v roce předešlém, 31 000 000 Kč. Ministerstvo kultury se na financování podílelo částkou 34 765 000 Kč, tedy nižší, než v roce 2018, ačkoliv příspěvek na provoz byl oproti

¹ Jedná se o průměrnou cenu vstupenky pouze na domácích scénách

roku předešlému navýšen na 28 500 000 Kč. Přestože byly celkové výnosy, včetně vlastních zdrojů, ve výši 565 639 378 Kč nižší než v roce 2018, výnosy ze vstupného se zvýšily na 70 396 412 Kč.

Náklady i výnosy všech tří souborů sleduje finanční oddělení. Každý soubor má rozpočet na náklady, které přímo ovlivňuje, tedy náklady spojené s premiérami, reprízami, údržbou inscenací v repertoáru, honoráři externích umělců, cestovným, případnými nájmy aj. Finanční oddělení ale souborům nedává žádné rozpočty na platy zaměstnanců, protože ty řeší centrálně.

4. Marketing a PR

Národní divadlo Brno, a tedy i operní soubor NdB, dlouhodobě spolupracuje s celostátními médii veřejnoprávními, tedy Českou televizí a Českým rozhlasem, i médii soukromými, z nichž je nejvýznamnější mediální skupina MAFRA. Nejvíce mediálních partnerů, se kterými divadlo spolupracuje však působí v Brně, Jihomoravském kraji a širokém okolí.

Česká televize pravidelně do zpravodajství na ČT 1, ČT 24 a ČT ART zařazuje reportáže z premiér či dalších akcí, včetně mezinárodního festivalu Janáček Brno. Přináší také přímé vstupy, rozhovory s tvůrci a umělci, i pohledy do zákulisí divadla.

Informace o nových premiérách, rozhovory s osobnostmi a také recenze poskytuje kromě menších regionálních stanic zejména Český rozhlas Vltava.

V celostátním tisku, jmenovitě například v MF Dnes, v Lidových novinách či v Právu se objevují PR články, inzerce a rozhovory s významnými osobnostmi NdB. Inzerce a PR články také můžeme najít v mnoha časopisech, společně s rozhovory, recenzemi, informacemi o chystaných premiérách a významných akcích. Z celostátně vydávaných časopisů je to zejména Harmonie, Hudební rozhledy a další. Kromě nich spolupracuje NdB s řadou regionálních časopisů a za zmínku také stojí spolupráce s německým časopisem Opernwelt.

V dnešní době je samozřejmostí spolupráce s internetovými médii. V tiskových zprávách je uveřejněn seznam všech internetových médií, se kterými NdB spolupracuje. Opět se jedná o kombinaci známých celostátních webových portálů, jako je například operaplus.cz, klasikaplus.cz či novinky.cz, tak i spoustu těch, které informují o dění ve městě Brně, např. s Turistickým informačním centrem města Brna.

Národní divadlo Brno dále spolupracuje s některými nakladatelstvími, které ho zmiňují ve svých katalozích, anebo také s největší tiskovou agenturou v České republice – s Českou tiskovou kanceláří.

Kromě spolupráce s výše zmíněnými médii má samozřejmě Národní divadlo Brno a jeho operní soubor vlastní marketingovou strategii. Vydává magazín NdB DIVA, který informuje o nejbližších premiérách a chystaných projektech a přináší rozhovory se zajímavými osobnostmi a umělci. Každou sezonu vychází pět čísel a v letech, kdy se koná Mezinárodní festival Janáček Brno vyjde speciální číslo věnované tomuto festivalu. V roce 2018 vyšel magazín v celkovém nákladu 75.000 ks. DIVA je přílohou vybraných čísel Lidových novin a je k dispozici na více než 50

distribučních místech. Kromě magazínu vydává divadlo další propagační materiály, z nichž je nejdůležitější Katalog, kde si diváci přečtou anotace k premiérám i reprízám. Katalog vychází i v anglické a německé verzi.

V posledních letech klade divadlo velký důraz na online marketing. Webové stránky divadla získaly v roce 2019 nový vizuál a jsou dostupné také v anglickém a německém jazyce. V roce 2018 měl web celkem 1.366.000 návštěv a jednalo se tak o 30% nárůst oproti roku 2017. Rovněž zaznamenal vyšší zájem zahraničních návštěvníků, těch anglicky hovořících meziročně přibyla 3 %. Z celkového počtu návštěv webových stránek bylo 81 % v češtině, 10 % v angličtině a 1,9 % v němčině. Kromě toho divadlo vytváří specifické webové projekty, například představení Smetanovy *Libuše*, jež mělo slavnostní premiéru na Brněnském výstavišti a stalo se tak výjimečným projektem, získalo vlastní webovou doménu smetanovalibuse.cz.

Národní divadlo využívá i sociálních sítí, každý soubor včetně operního má vlastní účet. Na Facebooku má v současné době NdB 14.000 fanoušků a samostatný účet Janáčkovy opery téměř 6.000 fanoušků. Vlastní facebookový účet má už i festival Janáček Brno, který má v současné době 3.000 fanoušků. Na Instagramu má NdB kolem 3.500 sledujících, operní soubor se na Instagram nově přidal v roce 2019 a za tu dobu nasbíral téměř 800 sledujících. Od letošního února už má vlastní účet na Instagramu i festival Janáček Brno. Sociální sítě využívá divadlo k informování o chystaných premiérách a aktuálním programu. Operní soubor využívá obě sociální sítě jak k představení chystaných projektů, tak jako nástroj, díky kterému mohou lidé poznat zákulisí divadla a často se tak na nich objevují fotografie i videa ze zkoušek a krátké pozvánky na představení ve formě rozhovorů s umělci.

Brněnské divadlo každoročně přichází s novou kampaní, která představuje premiéry nové sezony na plakátech. Sezону 2018/2019 otevřela zajímavá kampaň, která nesla heslo #bezrozdílu. Hlavní myšlenkou je to, že divadlo utváří celá řada lidí a především také obecnost. Tuto ideu představili zástupci obchodního oddělení NdB slovy:

„Každý divák je pro nás důležitý! Hrajeme pro všechny! Pro lidi všech vyznání, barev kůže, vzdělání, sexuální orientace, politického přesvědčení, od nejmladších po nejstarší... #bezrozdílu. Společnost je rozdělená, my ji chceme naopak spojovat. Příběhy, které u nás vídáte, jsou a vždy byly inspirovány životy lidí, jako jste vy.“

Tradičním způsobem, jak divadlo představuje program na následující sezonu, jsou každoroční tiskové konference. Těch se účastní ředitel divadla Martin Glaser a šéfové všech souborů. Kromě toho se pořádá tisková konference před každou novou premiérou. Při tiskové konferenci před operní premiérou se zpravidla k nové inscenaci vyjádří šéf opery Jiří Heřman, dále dramaturgyně operního souboru Patricie Částková, dirigent představení a inscenační tým – režisér, scénograf a kostýmní výtvarník. Operní soubor také organizuje tiskovou konferenci k festivalu Janáček Brno, na kterém zveřejní program nadcházejícího festivalu. Protože se snaží zaujmout a přilákat více zahraničních diváků, zejména z Rakouska, tisková konference k Janáčkovu festivalu 2018 se uskutečnila kromě Brna a Prahy také ve Vídni. Kromě všech inscenací a koncertů v rámci festivalu také vídeňským novinářům dalším hostům představili brněnská místa, která jsou spojena s osobností Leoše Janáčka.

Kromě výše popsaných metod marketingu a propagace bych do této kapitoly zařadila i dva programy, které NdB a potažmo operní soubor pořádá.

Po jmenování nového vedení mnoho lidí zajímalo, jakým směrem se bude operní soubor ubírat. Nově jmenovaný šéf opery Jiří Heřman a šéfdirigent Marko Ivanović si z toho důvodu připravili Inaugurační koncert a preview sezony 2015/2016, aby divákům mohli představit plány na nadcházející sezonu. Koncert měl velký úspěch, konal se proto i v dalším roce už jen pod názvem Preview sezony neboli úvod do nové sezony. Smyslem koncertu bylo představit divákům během jednoho večera všechny nadcházející premiéry v nové sezoně. V roce 2017 se již koncert neuskutečnil, ale „preview koncerty“ na programu zůstaly, a to ve spojení s festivalem Janáček Brno. Festival je bienále a koná se v jen sudých letech. V letech, kdy se festival nekoná jsou v programu různé koncerty, tzv. preview festivalu, které mají upozornit na jeho další ročník.

Podobným konceptem je i Open Air Koncert. Ten se poprvé uskutečnil k zahájení sezony 2015/2016 a jednalo se tak o první společný počín nových uměleckých šéfů. Na prvním koncertu spolupracoval operní a baletní soubor, od roku 2016 se připojil i soubor činoherní. Koncert se vždy odehrává na prostranství před Janáčkovým divadlem, až na výjimku v roce 2017 a 2018, kdy byla akce kvůli rekonstrukci Janáčkovy divadla přesunuta na Zelný trh. Nápad na realizaci této akce vzešel právě ze zmíněného prostranství, nově rekonstruovaná piazzeta

vybízela k tomu, aby soubory prezentovaly své umění co nejširší veřejnosti i jinde než v divadelním sále. Vstup na akci je volný a už první koncert shlédlo přibližně 2000 lidí. Je to velmi atraktivní způsob, jak široké veřejnosti prezentovat premiérové tituly. Program koncertů je složen především z ukázek připravovaných premiér ale i repertoárových kusů. Z toho důvodu je koncert způsobem propagace a cestou, jak oslovit nejen stávající diváky, ale i další skupiny lidí, které nejsou častými návštěvníky divadla.

Novým inscenačním projektům, které jsou předmětem těchto koncertů se budu více věnovat na následujících stranách.

5. Nové inscenační projekty, repertoár a koncerty

5.1. První inscenační projekty pod novým vedením ve druhé polovině sezony 2014/2015

Jiří Heřman a nové vedení nastoupili do funkce v lednu 2015, tedy přesně v polovině divadelní sezony 2014/2015. Druhá polovina sezony předchozím vedením naplánovaná nebyla, a tak byla zcela ponechána vedení novému. Jiří Heřman byl prof. Evou Blahovou ohledně předání funkce osloven až koncem předchozí sezony 2013/2014 a na plánování té následující tak mnoho času nebylo. Kromě faktoru nedostatku času byl také problém s rozpočtem, který byl v té době již schválen a nové vedení se mu muselo přizpůsobit. Jiří Heřman se proto rozhodl pro přenesení a uvedení dvou úspěšných představení z pražského Národního divadla.

První z nich byla opera *Čarokraj* Marka Ivanoviče v režii Petra Formana, jejíž premiéra se uskutečnila 6. 2. 2015 v Janáčkově divadle. V Národním divadle v Praze měla premiéru v roce 2012. Zařazení *Čarokraje* do repertoáru Janáčkovy opery zapadlo i po dramaturgické stránce do programace tohoto operního domu, protože jak je uvedeno ve výroční zprávě v souvislosti s touto premiérou: "budování repertoáru určeného pro dětské návštěvníky je vedením souboru vnímáno jako důležitá součást umělecké činnosti, tím spíše, že tato oblast v posledních sezonách v rámci programu Janáčkovy opery NdB stagnovala."

Na inscenaci také navazovaly ²edukativní programy

Následovaly *Hry o Marii* Bohuslava Martinů, které měly premiéru 27. 3. 2015 v Janáčkově divadle. Jedná se o první titul v repertoáru brněnské opery, který režíroval sám Jiří Heřman. Tato inscenace měla pražskou premiéru v roce 2009. Její přenesení do Janáčkovy opery bylo více než příhodné, jelikož jméno Bohuslava Martinů se na repertoáru operního souboru objevilo po delší pauze, symbolicky právě 80 let od světové premiéry (1935), která se odehrála v Národním divadle v Brně a je tedy s brněnským souborem velmi úzce spjata. *Hry o Marii* zůstávají v repertoáru i v letošní sezoně 2019/2020.

První sezonu, respektive její druhou polovinu pod novým vedením zakončila *Tosca* Giacoma Pucciniho, která byla na rozdíl od dvou předešlých převzatých inscenací vytvořena pro Janáčkovy opery. Premiéra se odehrála 15. 5. 2015. Jak je uvedeno ve výroční zprávě: "Naším cílem bylo uvést nejen divácky atraktivní titul, ale zároveň mu dát podobu vycházející z moderních divadelních trendů." Za režii stojí opět Jiří Heřman, který v inscenaci spojil dva životní osudy, které jsou si

² Pozn. aut.: edukační činnost podrobněji rozebírám na stranách 38–40

vzájemně podobné. Je jím příběh zpěvačky Florie Tosky, ke kterému přidal osud operní divy Marie Callas, která se na jevišti po celou dobu objevuje jako němá role. Tato inscenace se řadí k divácky nejúspěšnějším kusům v repertoáru opery NdB, na kterém zůstává i v letošní sezoně.

5.2. Nové inscenační projekty v sezoně 2015/2016

První sezonu, která již byla kompletně naplánována novým vedením, otevřela premiéra *Její Pastorkyně* od Leoše Janáčka. Janáčkovu dílo je kmenovým repertoárem Janáčkovy opery a konkrétně *Jenůfa* je v repertoáru prakticky nepřetržitě. Především inscenace měla premiéru v roce 2006 a derniéru v roce 2013. Uvedení nové produkce bylo tedy zcela logické. Režie se ujal režisér a ředitel NdB Martin Glaser. I tato inscenace stále zůstává na repertoáru Janáčkovy opery a na podzim roku 2019 byla živě vysílána do celého světa díky platformě ³OperaVision. Jak uvedl Josef Herman ve své recenzi: ⁴“Nastudování *Její pastorkyně* není prvoplánově líbivé, není pro povrchní vnímání. Takové brněnská opera potřebovala.”

Jaroslavu Březinovi přinesla role Lacy nominaci na cenu Thálie 2015 za mimořádný jevištní výkon.

Jedním z dalších cílů brněnského operního souboru bylo dát prostor mladým režisérům. V sezoně 2015/16 byli do tří inscenací osloveni absolventi brněnské Janáčkovy akademie múzických umění. První z nich byla Linda Keprtová, která stojí za režii druhé premiéry sezony, a to *Hubičky* Bedřicha Smetany. Ta měla premiéru 4. 12. 2015 v Janáčkově divadle. Poslední uvedení *Hubičky* se v Brně odehrálo v roce 1993, inscenace se hrála do roku 1995. Jedinou Smetanovou operou na repertoáru je od roku 2006 *Prodaná nevěsta*, proto se vedení divadla rozhodlo pro další uvedení díla jednoho z nejvýznamnějších českých skladatelů. Na inscenaci navazoval edukační program Krok za oponu, proto byla kromě široké veřejnosti vyhledávána také základními a středními školami.

První premiéra roku 2016 naplnila další z priorit uměleckého vedení a totiž rozšířit repertoár o soudobá díla. Česká premiéra opery *Powder her face* britského skladatele Thomase Adèse se odehrála 29. 1. 2016 v Divadle Reduta. Tato premiéra byla také pokračováním záměru představit mladé absolventy operní režie

³ Odkaz na portál OperaVision: <https://operavision.eu/en>

⁴ „Jenůfa brněnského usmíření?“ [online]. *Divadelní-noviny.cz*. 11. 10. 2015 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/narodni-divadlo-brno-leos-janacek-jeji-pastorkyna-recenze>

brněnské JAMU. V pořadí druhým režisérem po Lindě Keprtové se tedy stal Tomáš Studený.

Základem repertoárů většiny operních domů by měly být velké klasické tituly. Z tohoto důvodu se umělecké vedení opery rozhodlo uvést novou inscenaci *Carmen* Georgese Bizeta. Bylo to logické rozhodnutí, vezmeme-li v potaz, že dle statistiky na Operabase je *Carmen* druhou celosvětově nejhranější operou. Na prvním místě v žebříčku nejhranějších oper je Verdiho *La Traviata*, jejíž inscenace už na stálém repertoáru souboru je. Nová inscenace *Carmen* měla premiéru 18. 3. 2016 a nahradila původní nastudování z roku 1998. Stojí za ní Tomáš Pilař, třetí z mladých absolventů JAMU.

Poslední premiéra sezony, které se odehrála 13. 5. 2016, patřila netradičnímu spojení oratoria Bohuslava Martinů *Epos o Gilgamešovi* a opery Henryho Purcella *Dido a Aeneas*. Tato inscenace je v mnoha směrech jedinečná, barokní opera se díky ní vrátila na jeviště Janáčkova divadla téměř po třiceti letech a oratorium Martinů bylo uvedeno v jevištní podobě ve světové premiéře, ačkoliv sám autor si to vždy přál. Zároveň byla použita nová hudební edice Aleše Březiny, která se vrací k originálnímu textu v angličtině. Pro spojení těchto dvou opusů se rozhodl režisér Jiří Heřman, protože je podle něj spojuje jejich námět a filozofická rovina vycházející ze starověké mytologie. Toto spojení a celá inscenace měla velmi kladné ohlasy, například paní Olga Janáčková napsala na OperaPlus následující:

⁵„Dramaturgický objev nové jevištní dvojice – pravověrného scénického oratoria *Eposu o Gilgamešovi* a barokní *Didony a Aenea*, která sama obsahuje kontrastní podobu quasi komického intermezza, jaké se vkládávalo mezi jednotlivá dějství tragických oper, avšak přetavilo se v závěrečný úžasný žalozpěv Didoniny árie a závěrečného sboru, který je tu zároveň jakoby návratem do světa tragické opery, znovu připomínkou *Eposu o Gilgamešovi* a neuvěřitelně citově bohatým rozloučením s někým, kdo už tady není. Dramaturgicky a inscenačně nápaditě propojeno. Heřmanovo niterné téma.“

Vedle kladných recenzí získala inscenace cenu Divadelních novin jako v kategorii Hudební inscenace roku 2016.

⁵ „Vymazlená premiéra v Brně: Gilgameš a Dido, zvláštní dvojice“ [online]. *Operaplus.cz*. 14. 5. 2016 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/vymazlena-premiera-v-brne-gilgames-a-dido-zvlastni-dvojice/?pa=1>

Kromě operních představení pořádá Janáčkova opera koncerty, které rozšiřují její uměleckou nabídku. V sezoně 2015/16 si vedení opery připravilo galakonzert Pavla Černocho. V rámci koncertu se divákům představili i další hosté, včetně sólistů NdB. Prostor dostal i orchestr Janáčkovy opery, který dirigoval Jaroslav Kyzlink. Koncert byl velmi úspěšný a stal se skvělou vizitkou brněnské opery, jak dokládají recenze. Například paní Jindra Bártová napsala pro OperaPlus následující:

„Večer měl všechny předpoklady stát se mimořádnou uměleckou událostí a tyto předpoklady zcela naplnil. Brněnskému publiku se na něm představil tenorista známý a žádaný na světových scénách, leč v Brně vystoupivší poprvé a naposled v roce 2009, nadto v nepřiliš velké roli Monostata v Mozartově *Kouzelné flétně*. To byl tehdy jevištní debut brněnského rodáka Pavla Černocho (nepočítáme-li jeho vystoupení s dětským sborem Kantiléna ve Vackově *Kocouru Mikešovi* a Dvořákově *Jakobínu*), po němž následovala pěvcova strmá cesta na nejproslulejší evropská operní jeviště. Český divák jej vlastně nezná. O to víc je třeba přivítat iniciativu vedení brněnské opery, jmenovitě uměleckého šéfa Jiřího Heřmana a také dirigenta Jaroslava Kyzlinka, kteří vyšli Pavlu Černochovi maximálně vstříc, pokud jde o jeho časové možnosti, a umožnili tak realizaci prosincového koncertu.“

Dalším mimořádným koncertem bylo gala sólistky souboru Pavly Vykopalové. Slavnostním zakončením sezony se stal galakonzert na oslavu padesáti let působení sbormistra Josefa Pančíka v Janáčkově divadle.

Operní soubor uvedl v sezoně 2015/2016 celkem pět premiér. Z českých oper to byla Janáčkova *Jenůfa* a Smetanova *Hubička*, ze světového repertoáru Bizetova *Carmen*, jedna soudobá opera *Powder her face*, a nakonec barokní opera *Dido a Aeneas* ve spojení s oratoriem Martinů *Epos o Gilgamešovi*. Ve stálém repertoáru zůstala *Jenůfa* a *Carmen*.

5.3. Nové inscenační projekty v sezoně 2016/2017

Na podzim roku 2016 se konal festival Janáček Brno, v jehož rámci se odehrály dvě premiéry operního souboru NdB. Pro slavnostní zahájení 7. 10. 2016 si soubor připravil mimořádný počín v koprodukcí s Vlámskou operou, a to v podobě Janáčkovy *Káti Kabanové* v režijním zpracování Roberta Carsena, který patří k nejvýraznějším režisérům ve světě opery a jeho produkce jsou na repertoáru

⁶ „Mimořádný večer v Janáčkově divadle: Pavel Černocho Gala“ [online]. *Operaplus.cz*. 13. 12. 2015 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/mimoradny-vecer-v-janackove-divadle-pavel-cernoch-gala/>

nejvýznamnějších operních domů. Jeho inscenace se většinou pronajímají divadlům na jednu sezonu, ale Janáčkově opeře bylo výjimečně umožněno vyrobit si vlastní scénu, kostýmy a ponechat inscenaci na repertoáru divadla, díky čemuž se stala prvním operním domem v České republice, který má na repertoáru inscenaci Roberta Carsena. Za titulní roli získala Pavla Vykopalová Cenu Thálie 2016. Odborná kritika označila inscenaci jako umělecký počin roku. V recenzi pro Opera Plus popsal inscenaci pan David Chaloupka slovy:

⁷„Mimořádný soubor odvedl mimořádný výkon“ a dodává: „Nádherný operní večer, setkání se světovou režisérskou osobností [...], která ukázala své nejlepší schopnosti. Snad jen drobná otázka – bylo by možné (tedy samozřejmě i finančně) přizvat Roberta Carsena k původní režii třeba některé z dalších Janáčkových oper, aby ji vytvořil pro brněnskou scénu?“

Odpověď již nyní známe, Robert Carsen vytvoří speciálně pro brněnskou scénu Janáčkův *Osud*, premiéra 28. 9. 2020 bude slavnostním zahájením festivalu Janáček Brno 2020.

Vrcholem festivalu Janáček Brno 2016 byla premiéra inscenace Bartókova *Modrovousova hradu* a Schönbergova *Očekávání* v režii Davida Radoka. Inscenace vznikla v koprodukcí s Göteborg Opera, kde měla premiéru v dubnu 2015 a navázala tak na předešlou koprodukcí při vzniku Janáčkovy *Věci Makropulos* (premiéra v listopadu 2014). Svou brněnskou premiéru měla 15. 10. 2016. Pěvecké party ztvárnili tři švédští sólisté včetně mezzosopranistky Katariny Karnéus, která vystupuje v předních světových operních domech včetně např. Metropolitní opery v New Yorku. Inscenace byla stejně jako *Káťa Kabanová* hodnocena odbornou kritikou jako umělecký počin roku a získala cenu Divadelní kritiky 2016 jako inscenace roku.

Další premiérou, která již nebyla součástí festivalového programu, byla opera Antonína Dvořáka *Čert a Káča*. V té době se již připravovala rekonstrukce budovy Janáčkovy divadla a aby se inscenace mohla hrát i během rekonstrukce, uskutečnila se 10. 12. 2016 netradičně v Mahenově divadle. Titul byl zvolen vzhledem k záměru vedení souboru rozšířit repertoár o představení pro celou rodinu. Inscenace, za jejíž režii stojí umělecký šéf souboru Jiří Heřman měla velký úspěch a stále patří k těm divácky oblíbeným, na repertoáru zůstává v této, i nadcházející sezoně 2020/2021.

⁷ „A třeba umřít! Carsenova mistrná Káťa Kabanová v Brně“ [online]. *Operaplus.cz*. 8. 10. 2016 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/treba-umrit-aneb-carsenova-mistrna-kata-kabanova-v-brne/?pa=1>

První premiérou v roce 2017 byla Ponchielliho *La Gioconda* v režii Tomáše Pilaře. Vedení divadla se rozhodlo využít velkého jeviště Janáčkova divadla, skvělého sboru a vynikajících sólistů, kterými soubor disponuje, a tak do repertoáru zařadilo tento titul spadající do žánru grand opéra, který se v České republice téměř neuvádí. Právě sólisté, sbor a orchestr byly v recenzích vyzdvihovány nejvíce. Brněnské publikum si inscenace získala již na premiéře, kdy umělce odměnili ovacemi ve stoje. Blokově se inscenace na programu objevila i v letošní sezoně, její derniéra byla naplánována na 1. 4. 2020.

I v této sezoně si vedení připravilo jednu premiéru soudobé opery, protože jak jsem již uvedla, nabídnout divákům operní díla 20. a 21. století je jednou z priorit nového vedení. V Janáčkově divadle se tak 24. 3. 2017 uskutečnila česká premiéra *Lásky na dálku* od finské skladatelky Kaiji Saariaho v režii Jiřího Heřmana. Dílo vzniklo v roce 2000 na objednávku salcburského festivalu a ve stejné sezoně jako v Brně mělo premiéru i v newyorské Metropolitní opeře. Jednu z repríz navštívila i skladatelka Kaija Saariaho, která inscenaci hodnotila velmi pozitivně. Zajímavé je, že inscenace vzbudila i zájem mladé generace, která v publiku převažovala. Režisér Jiří Heřman a dirigent Marko Ivanović získali za nastudování inscenace Cenu Divadelních novin 2017 v kategorii hudební divadlo. Inscenace zůstala v repertoáru až do letošní sezony a její derniéra se má uskutečnit 30. 4. 2020, ale vzhledem k současné situaci způsobené pandemií onemocnění Covid-19 se vedení operního souboru snaží najít náhradní termín.

Poslední premiérou sezony se stala komická opera Gioacchina Rossiniho *Hrabě Ory* v režii Lenky Flory. Premiéra se odehrála 26. 5. 2017 v Mahenově divadle, vzhledem k plánované rekonstrukci Janáčkova divadla. Vedení chtělo přidat do repertoáru belcantový titul, ale zároveň si dalo za cíl představovat českému publiku díla, která se u nás často nehrají. *Hrabě Ory* tak ve francouzském originále zazněl v České republice poprvé.

Kromě klasických představení si brněnský soubor opět připravil mimořádné koncerty. Kromě tradičního Open Air Koncertu a Preview koncertu sezony 2016/2017 se uskutečnily dva písňové recitály sólistů brněnského souboru. Na prvním z nich vystoupila Jana Hrochová a na druhém Jana Šrejma Kačírková a David Nykl.

Sezona 2016/2017 v Brně přinesla celkem šest premiér, z nichž dvě byly uvedeny v rámci festivalu Janáček Brno 2016. Z českých skladatelů byl stejně jako v loňské

sezoně představen Leoš Janáček a jeho *Káťa Kabanová*, nově bylo do repertoáru zařazeno dílo Antonína Dvořáka *Čert a Káča*. Opera 20. století byla zastoupena inscenací *Modrovousův hrad/Očekávání* a nechyběla ani soudobá opera, kterou byla v této sezoně *Láska na dálku* Kaiji Saariaho. V repertoáru se nově objevil žánr grand opéra díky uvedení inscenace *La Gioconda*. Poslední premiérou sezony byla belcantová opera *Hrabě Ory*.

5.4. Nové inscenační projekty v sezoně 2017/2018

Na podzim v roce 2017 začala rekonstrukce Janáčkova divadla. První premiéra sezony, která se uskutečnila 17. 9. 2017, byla z toho důvodu inscenována pro Divadlo Reduta. Cílem Jiřího Heřmana a šéfdirigenta Marka Ivanoviče není jen seznamovat diváky s již existujícími soudobými operami, ale uvádět také díla vytvořená speciálně pro brněnský soubor. První inscenací, kterou mohli diváci v nové sezoně shlédnout tak byla objednávku napsaná opera skladatele Michala Nejtka. Opera nese stejné jméno jako její předloha, monodrama francouzského spisovatele Jean-Luca Legarce *Pravidla slušného chování v moderní společnosti*. Režisérem inscenace je Jiří Adámek, který s Michalem Nejtkem již vytvořil několik autorských projektů. Inscenace měla velmi pozitivní ohlasy, jak divácké, tak od mnohých kritiků, jako příklad uvádím recenzi z OperaPlus:

⁸„Nejtkova Adámkova *Pravidla slušného chování* v moderní době jsou okouzlejícím bonbónkem v repertoáru Opery Národního divadla v Brně. Tím lépe, že přicházejí na počátku sezony, kdy je pro rekonstrukci uzavřena budova Janáčkova divadla. V Redutě je vyzkoušený prostor, operní soubor bude postupně účinkovat na mnoha různých místech. Protože je však již zvyklý přemýšlet v rámci site specific inscenování, myslím, že se o něj nemusíme bát, byť na něj čeká hodně nepohodlí. Nejtka *Pravidla slušného chování v moderní společnosti* nadcházející náročné období vtípně zahájila.“

Michal Nejtka a Jiří Adámek byli oceněni Cenou Divadelních novin za autorství a Pavel Šnajdr byl oceněn za hudební nastudování.

Druhá premiéra se kvůli rekonstrukci Janáčkova divadla odehrála v Mahenově divadle. Po předchozí premiéře soudobé opery se nyní vedení rozhodlo pro osvědčené dílo, kterým *Nápoj lásky* Gaetana Donizettiho bezesporu je. Režie se

⁸ „Jak na Pravidla slušného chování v moderním světě“ [online]. *Operaplus.cz*. 16. 9. 2017 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/pravidla-slusneho-chovani-modernim-svete/?pa=1>

ujala Magdalena Švecová. Inscenace je divácky velmi oblíbená a na repertoáru se objevuje i v příští sezoně 2020/2021.

Třetí premiéra přinesla velmi zajímavé řešení, jak nahradit rozlehlé jeviště Janáčkova divadla. Nová inscenace *Fausta a Markéty* od Charlese Gounoda v režii Jiřího Heřmana se uskutečnila 16. 12. 2017 v Pavilonu P na brněnském výstavišti. Umístit do největšího výstavního pavilonu ve střední Evropě právě *Fausta a Markétu* se nabízelo, neboť obsahuje velké sborové a taneční scény. Jiří Heřman společně se scénografem Pavlem Svobodou vytvořili prostorový koncept, který rozehrál celou plochu Pavilonu. Inscenace se setkala s nadšenými ohlasy, například v recenzi pro Harmonii ji autorka zhodnotila slovy:

⁹„Každá inscenace režírovaná Jiřím Heřmanem je událostí a není pochyb, že i brněnský Faust a Markéta se zařadí k nejlepším inscenacím letošní sezóny. Jedná se o inscenaci pečlivě promyšlenou a připravenou, veskrze nekonvenční, ale přitom spektakulární a esteticky vytríbenou.“

První novou inscenací roku 2018 byla *Piková dáma* Petra Iljiče Čajkovského. Premiéra se odehrála 17. 2. 2018 v Mahenově divadle. Po velmi úspěšné inscenaci *Její Pastorkyně* byl k režii opět přizván Martin Glaser. Vedení chtělo uvést titul, který se u nás často nehraje, ale je divácky přitažlivý. *Piková dáma* obě podmínky splnila, poslední inscenace byla v Brně uvedena v roce 1967 a nová inscenace je divácky velmi oblíbená, v repertoáru je i v letošní sezoně a patří k neustále vyprodaným titulům. Martin Glaser se rozhodl ztrojit postavu Hraběnky jako paralelu ke třem kartám a do role Třetí hraběnky byla obsazena mimořádná osobnost české opery Soňa Červená. Tento koncept byl kritikou pozitivně hodnocen, jako například v recenzi na OperaPlus:

¹⁰„Je jistě záslužné, že brněnské Národní divadlo obohatilo *Pikovou dámu* svůj repertoár, vždyť od doby, kdy v ní zpívala Pavlínu nebo Vychovatelku Soňa Červená (1953) ji uvedlo pouze jednou, a to před jednapadesáti lety. Obecenstvo, které má v oblibě opery Petra Iljiče Čajkovského, nebude novou brněnskou inscenací ani v nejmenším zklamáno.“

Jednou z priorit vedení operního souboru bylo zařadit do repertoáru inscenace určené dětem. Po inscenaci *Čerta a Káči*, která je určená pro celou rodinu, přišlo na řadu představení určené nejmenším divákům. V Divadle Reduta měl 23. 3. 2018

⁹ „Brněnský Faust a Markéta pro pokročilé“ [online]. *Casopisharmonie.cz*. 18. 12. 2017 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/svet-opery/brnensky-faust-a-marketa-pro-pokrocile.html>

¹⁰ „Trojjediná Piková dáma v Brně“ [online]. *Operaplus.cz*. 20. 2. 2018 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/trojjedina-pikova-dama-brne/>

premiéru *Kocour v botách* českého skladatele Jiřího Těmle. Představení už bylo s úspěchem uvedeno např. v Divadle J. K. Tyla v Plzni. V pohádkové opeře vystupuje dětský sbor, který tvoří spojnici mezi dětským publikem a jevištěm. Ke spolupráci byl osloven Dětský sbor Brno, který s brněnským divadlem spolupracuje i na dalších inscenacích (*Carmen, Hry o Marii, Piková dáma, Příhody lišky Bystroušky aj.*). V případě *Kocoura v botách* byla hudebním nastudováním pověřena dirigentka a sbormistryně Dětského sboru Brno Valeria Mařasová. V inscenaci byl kladen důraz na spolupráci s mladými umělci, jako režisér byl osloven nedávný absolvent JAMU Marek Mokoš a vedle sólistů NdB se představili posluchači a mladí absolventi JAMU. Představení je pouze s doprovodem klavíru. Inscenace sklídila pozitivní ohlasy a na repertoáru zůstává v letošní, i nadcházející sezoně.

Poslední premiéra sezony se uskutečnila 18. 5. 2018 v Mahenově divadle. Mozartovy opery jsou důležitou součástí repertoáru mnoha operních divadel, i v Brně se proto rozhodli zařadit do repertoáru *Così fan tutte*, které bylo v Brně uvedeno naposledy v roce 1994. Režisérkou inscenace je Anna Petrželková, která společně se scénografkou a kostýmní výtvarnicí v jedné osobě Evou Jiříkovskou vytvořila velmi odvážnou inscenaci. Reakce diváků a kritiky byly spíše smíšené, nicméně tato podoba inscenace oslovila diváky z mladé generace, kteří nepatří k běžnému opernímu publiku a ve výsledku tak měla pozitivní dopad. Na repertoáru divadla zůstala až do letošní sezony.

I v této sezoně se uskutečnilo hned několik koncertů. Byly to sólové recitály sólistů opery NdB, klavírní recitál Romana Hozy a písňový recitál Václavy Krejčí Houskové, které navázaly na cyklus recitálů v minulé sezoně. Vzhledem k rekonstrukci Janáčkovy divadla se oba uskutečnily v Křišťálovém sále Turistického informačního centra města Brna.

V sezoně, která byla pro Janáčkovu operu vzhledem k rekonstrukci domovské scény jednoznačně jednou z nejtěžších, se přesto podařilo uskutečnit celkem šest premiér. Již ve své třetí sezoně v řadě se vedení drželo svého cíle uvést soudobou operu, tentokrát to byla Nejtčková Pravidla slušného chování ve společnosti. Premiéru měly hned dvě komické opery, Donizettiho *Nápoj lásky* Mozartovo *Così fan tutte*. V repertoáru se nově objevila ruská opera, Čajkovského *Piková dáma*. V jedinečném prostoru brněnského výstaviště měla premiéru grand opéra *Faust a*

Markéta. S premiérou *Kocoura v botách* vedení splnilo i další z cílů a totiž obohacení repertoáru o dětské opery.

5.5. Nové inscenační projekty v sezoně 2018/2019

Rok 2018 se nesl ve znamení oslav stoletého výročí vzniku samostatného československého státu. Vedení divadla se rozhodlo připojit k oslavám uvedením *Libuše* Bedřicha Smetany, která se tak na repertoáru brněnské opery objevila po čtyřiačtyřiceti letech. Inscenace v režii Jiřího Heřmana měla premiéru 7. 8. 2018 v Pavilonu P brněnského Výstaviště. V roce 1918 zazněla *Libuše* v Národním divadle na počest prvního československého prezidenta a z této události vzešel koncept Jiřího Heřmana. Přidaná postava T. G. Masaryka provází diváky celým příběhem, který vypráví o významných událostech spojených s naším státem od jeho vzniku až po současnost. I přes jistě dobře zamýšlené intence si někteří diváci mohli inscenaci vyložit jiným způsobem. Premiéra sice byla přijata pozitivně, ale na jedné z prvních repríz se dočkala jen vlažného potlesku a na zatím poslední repríze v listopadu 2019 se ozvalo i bučení. Jak velmi trefně poznamenala paní Hofmannová v recenzi pro OperaPlus:

¹¹„Překvapením je režijní uchopení opery. Jiří Heřman nevypráví pouze pověst o Libuši. Vypráví i stoletý příběh českého státu, co se v něm za oněch 100 let odehrálo a nijak naše předky nešetří. Mnozí diváci se cítili pobouřeni a snad i uraženi, ale režii je nutno přiznat nápaditost a pravdivost.“

Z mého pohledu je brněnská *Libuše* výjimečnou inscenací a velmi důstojnou oslavou výročí státu. Přesto jsem se ale pana Heřmana musela zeptat, zda se při inscenování nebál politického kontextu a reakce diváků. Odpověděl, že nikoliv, protože jeho *Libuše* měla být výpovědí o naší společnosti. Vezmu-li v potaz reakce diváků a atmosféru v publiku při posledním uvedení, tento záměr se mu velmi vydařil. Jiří Heřman a dirigent Robert Kružík získali za inscenaci *Libuše* Cenu Divadelních novin v kategorii Hudební divadlo.

Po skončení rekonstrukce byla inscenace přenesena do Janáčkova divadla a v repertoáru zůstává v nynější i nadcházející sezoně. Nyní je zpravidla uváděna jako slavnostní představení 28. 10. ke Dni vzniku československého státu a 17. 11. k výročí sametové revoluce.

¹¹ „Brněnská Libuše jako politický operní kabaret“ [online]. *Operaplus.cz*. 11. 9. 2018 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/brnenska-libuse-jako-politicky-operni-kabaret/>

Významnou událostí byla premiéra opery *Příhody lišky Bystroušky* Leoše Janáčka. Po šestnáctiměsíční rekonstrukci otevřela 17. 11. 2018 budovu Janáčkovy divadla a zároveň se stala slavnostním zahájením festivalu Janáček Brno 2018. Jak literární předloha, tak samotná opera je s Brnem a jeho okolím úzce spjata. Režisér Jiří Heřman toto propojení s Brnem upevnil, když příběh provázal s událostí ze života autora *Lišky Bystroušky* Rudolfa Těsnohlídka, kterého nalezení opuštěného dítěte přivedlo k iniciování založení Dětského domova Dagmar. Scénu Dragana Stojčevského tvoří jednoduchá místnost s velkým kulatým oknem, které je odkazem na charakteristickou funkcionalistickou architekturu budovy Dětského domova Dagmar. Inscenace byla kritikou velmi kladně hodnocena a v repertoáru souboru zůstává v této, i příští sezoně.

Po dvou premiérách českých oper se 2. 3. 2019 v Janáčkově divadle uskutečnila premiéra *Dona Carlise* od Giuseppe Verdiho. Grand opéra *Don Carlos* se uvádí v několika verzích, v Brně zvolili poslední verzi z roku 1887, která obsahuje všech pět dějství včetně prologu. Režie se po úspěšných inscenacích *Její pastorkyně* a *Pikové dámy* opět ujal Martin Glaser. Inscenace byla kritikou kladně hodnocena, oceňován byl zejména sbor pod vedením sbormistra Pavla Koňárka. Inscenace je na repertoáru divadla i v letošní sezoně.

Poslední premiéra sezony byla pokračováním úspěšné spolupráce s Göteborg Opera a již třetí inscenací Davida Radoka v Janáčkově divadle. Premiéra 14. 6. 2019 představila dvě dějově propojená díla, *Tři fragmenty z Juliette* Bohuslava Martinů a *Lidský hlas* Francise Poulenca. Výběr ze surrealistické opery *Juliette* byl českou premiérou scénického zpracování *Tří fragmentů z Juliette*. David Radok ho prostřednictvím symbolů propojil s jednoaktovou monooperou *Lidský hlas*, která je napsaná pouze pro jeden hlas, soprán. V brněnské inscenaci v této roli excelovala Jana Šrejma Kačírková. Inscenace měla veliký ohlas a získala skvělé recenze, na OperaPlus byla označena za strhující inscenaci a recenzent Milan Bátor ji následně popsal slovy:

¹²„Režisér David Radok opět potvrdil svou jedinečnost. Integrace obou oper se ukázala jako funkční a kompatibilní, společná synergie a preciznost všech protagonistů byla přímo vzorová. Novátorská dramaturgická tendence Národního divadla Brno tímto dílem potvrdila svůj evropský formát špičkovou koordinací

¹² „Premiéra oper *Tři fragmenty z Juliette* a *Lidský hlas*. Národní divadlo Brno předvedlo strhující inscenaci, na kterou se zapomíná jedině ztrátou paměti“ [online]. *Operaplus.cz*. 16. 6. 2019 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/premiera-oper-tri-fragmenty-z-juliette-a-lidsky-hlas-narodni-divadlo-brno-predvedlo-strhujici-inscenaci-na-ktou-se-zapomina-jedine-ztratou-pameti/?pa=1>

všech inscenačních složek a schopností invenčního a originálního pojetí a inkorporace obou oper. Jana Šrejma Kačírková svým dech beroucím výkonem v pátek panovala a kralovala a její strhující interpretace zasáhla až do morku kostí. Jedna z inscenací, na které se zapomíná jedině ztrátou paměti.“

Operní soubor NdB si opět připravil několik koncertů. K zahájení sezony se již tradičně uskutečnil Open Air Koncert, vzhledem k rekonstrukci Janáčkově divadla tentokrát na Zelném trhu. Kromě toho soubor uspořádal Podzimní symfonický koncert Janáčkovy opery NdB, na kterém se divákům představili sólisté, sbor i orchestr brněnského souboru. Během vánočních svátků byl hostem Janáčkovy opery soubor Collegium 1704 s Václavem Luksem. Pro brněnské publikum připravili program věnovaný Antoniu Vivaldimu. Na řadu recitálů členů operního souboru z minulých let navázal recitál violoncellisty Štěpána Filípka a klavíristy Marka Pinzowa a sólistka Veronika Hajnová-Fialová se představila na matiné s programem písní ruského romantismu.

Sezona 2018/2019 přinesla celkem čtyři premiéry. Její první polovina se nesla v duchu české opery, uvedena byla Smetanova *Libuše* a Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky*, kterými bylo po rekonstrukci znovuotevřeno Janáčkově divadlo a zároveň zahájen festival Janáček Brno 2018. Ve druhé polovině sezony se uskutečnila premiéra Verdiho grand opéry *Don Carlos* a sezona byla zakončena premiérou inscenace *Tři fragmenty z Juliette/Lidský hlas*.

5.6. Nové inscenační projekty v sezoně 2019/2020

Stávající sezona byla zahájena 20. 9. 2019 premiérou *Hoffmannových povídek* Jacquese Offenbacha v Janáčkově divadle. Jednalo se o první spolupráci režijního dua SKUTR (Lukáš Trpišovský a Martin Kukučka) s operním souborem NdB. Svou poslední operu již Offenbach nestihl dokončit, a tak se dílo uvádí v mnoha různých verzích, v Brně zvolili vydání Michaela Kaye. Inscenace je divácky oblíbená a na programu zůstává i v příští sezoně.

Premiéra 29. 11. 2019 v Janáčkově divadle přinesla novou inscenaci *Růžového kavalíra* Richarda Strausse v režii Jiřího Heřmana. Jedná se o dílo, které klade na interprety vysoké nároky. O to více je obdivuhodné, že kromě dvou hostů obsadil brněnský soubor sólové role vlastními pěvci. Právě pěvecké výkony byly kritikou velmi kladně hodnoceny, stejně jako poetická režie inspirovaná obrazem Lucase Cranacha *Fontána mládí*. Inscenace vyvolala velký zájem, důkazem bylo zcela

zaplněné jeviště při všech reprízách. Inscenace zůstává na repertoáru i v příští sezoně v bloku tří představení.

Rok 2020 zahájil soubor světovou premiérou díla, jež vzniklo na objednávku Janáčkovy opery. Námětem se stala stavba Stalinova pomníku na Letné a životní příběh sochaře Otakara Švece, který byl donucen zúčastnit se soutěže na vytvoření pomníku a který soutěž ke svému neštěstí vyhrál. *„Není to dokument. Jde o volnou inspiraci, která má všechny atributy antické tragédie. Autor největšího monumentu, který má oslavovat největšího diktátora a masového vraha, v době, kdy probíhají politické procesy a kdy proběhla měnová reforma, která spoustu lidí ožebračila, spáchá před dokončením sebevraždy. Ale nedal jsem tam žádná jména, jen vztahy a situace“*, popsal libreto jeho autor a režisér David Radok. Autorem hudby je šéfdirigent Marko Ivanović. Premiéra 7. 2. 2020 v Janáčkově divadle i reprízy získaly kladné ohlasy, v recenzi pro OperaPlus vyšlo:

¹³„Opera je krátká, jen 80 minut bez přestávky, což je na operu málo, ale i to stačí, aby divák více vidět a slyšet nechtěl. Ohlušující výbuch a hluboké dunění, které zakončuje příběh, nemůže mít další pokračování. Příběh nelze rozmělnovat, méně je více. Je potřeba vyjádřit obdiv autorům, že se odvážili do tématu pustit a uvolnili tu zábranu, která nám dodnes brání podívat se na události padesátých let s nadhledem a v lidských dimenzích. Lze jen doporučit překonat vnitřní předsudky a jít se podívat, neboť výsledek překonává veškerá očekávání.“

Do konce sezony jsou naplánovány ještě dvě premiéry. První z nich jsou *Řecké pašije* Bohuslava Martinů v režii Jiřího Heřmana. Premiéra se měla uskutečnit 9. dubna 2020 v Janáčkově divadle, ale vzhledem k současné situaci způsobené onemocněním Covid-19 a stávajícím nařízením vlády byla premiéra odložena na neurčito. Poslední premiérou této sezony by měla být dětská opera Evžena Zámečníka *Ferda Mravenec*. Premiéra inscenace v režii Magdaleny Švecové byla naplánována na 12. 6. 2020 v Janáčkově divadle.

¹³ „Světová operní premiéra v Brně – Monument“ [online]. *Operaplus.cz*. 9. 2. 2020 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/svetova-operni-premiera-v-brne-monument/>

6. Zájezdy a účast na festivalech

K důležité činnosti operního souboru patří zájezdová činnost jak do zahraničí, tak po České republice. Soubor tím získává renomé a má příležitost oslovit diváky, kteří se v budoucnu přijedou podívat na představení do Brna.

V roce 2015 uskutečnil operní soubor tři zájezdy do zahraničí. Na operním festivalu v maďarském Miskolci uvedl inscenaci *Turandot* a pro festival v rakouském městě Villach, na kterém v minulosti již několikrát účinkoval, si připravil *La Traviatu*. Třetí zahraniční zájezd se týkal pouze orchestru Janáčkovy opery, který vystoupil na koncertě v rámci festivalu v německém Niederalteich. V České republice soubor účinkoval na čtyřech festivalech. V Praze uvedl soudobou českou operu *Alice in bed* v rámci festivalu Opera 2015, na hudebním festivalu Antonína Bennewitze v České Třebové hostoval soubor s inscenací *Dona Giovanniho* a na Smetanově Litomyšli byly uvedeny hned dvě inscenace Janáčkovy opery, *Nabucco* a *Tosca*. Posledním zájezdem v rámci České republiky byl hudební festival Harmonia Moraviae, pořádaný Filharmonií Bohuslava Martinů ve Zlíně, na kterém vystoupil sbor Janáčkovy opery v rámci koncertního uvedení *Carmen*. Všechna zájezdová představení měla návštěvnost 100 %. Tržby za zahraniční představení byly ve výši 2 380 062 Kč a za zájezdy v České republice 1 239 000 Kč. Celkem divadlu přinesly tržbu 3 619 000 Kč.

V roce 2016 operní soubor absolvoval celkem pět zájezdů. Dva z nich byly opět na festival Smetanova Litomyšl, kde soubor vystoupil s inscenacemi *Hubička* a *Carmen*. V zahraničí se soubor Janáčkovy opery představil na polském operním festivalu Bydgoszcz Opera Festival s představením *Její pastorkyně* a na divadelním festivalu Eurokontext.sk v Bratislavě s inscenací *Epos o Gilgamešovi/Dido a Aeneas*. Soubor opět vystoupil na letním festivalu ve Villachu na Open Air koncertě. Všechna představení jak v zahraničí, tak na Smetanově Litomyšli měla návštěvnost 100 %. Náklady na zájezdy činily 2 190 960 Kč a výnosy 4 135 380 Kč. Zájezdy tak přinesly hospodářský výsledek 1 944 420 Kč.

Kromě zájezdů připravilo vedení opery nový projekt. V létě se uskutečnily tři představení na hlavním nádvoří Špilberku. Jednalo se o divácky oblíbené inscenace *La Traviata*, *Nabucco* a *Carmen*. Letní scéna pod širým nebem měla veliký úspěch, a proto v ní divadlo nadále pokračuje.

V roce 2017 Janáčkovy opera opět vystoupila na Smetanově Litomyšli s inscenacemi *La Gioconda*, *Polská krev* a sbor účinkoval na závěrečném koncertě.

Na Festival Opera 2017 v Praze přivezl soubor inscenaci *Hrabě Ory*. Kromě těchto dvou tuzemských festivalů byly zrealizovány dva zájezdy do Číny. První z nich se uskutečnil v únoru, kdy Janáčkova opera vystoupila na Hong Kong Arts Festival. Dvakrát byla uvedena inscenace *Věc Makropulos* a uskutečnily se dva koncerty, na prvním z nich zaznělo Dvořákovo *Stabat Mater* a na druhém Janáčkova *Glagolská mše*. Druhý zájezd do Číny se konal v listopadu a soubor na Šanghajském mezinárodním festivalu opět uvedl dvě představení *Věci Makropulos* a koncert věnovaný české hudbě.

Všechny zájezdy dosáhly 100 % návštěvnosti a celkové tržby 13 200 199 Kč, z čehož 12 220 199 Kč přinesly zájezdy do Číny.

Operních představení pod širým nebem na Špilberku se pro velký úspěch z předešlého roku konalo více. Během osmi večerů mohli diváci zhlédnout představení *Tosky*, *La Traviaty*, *Carmen*, *Nabucca* či *Hubičky*.

I v roce 2018 se Janáčkova opera představila na Smetanově Litomyšli, tentokrát s inscenacemi *Faust a Markéta a Její pastorkyňa*. Sbor vystoupil na koncertu, na kterém zaznělo oratorium *Ecce Cor Meum*. Na Nové scéně Národního divadla v Praze se konal nově založený festival OPERA NOVA věnovaný soudobé tvorbě, na kterém vystoupila Janáčkova opera s inscenací *Pravidla slušného chování v moderní společnosti*. Stejný titul uvedl brněnský soubor na Festivalu Divadlo v Plzni. Během roku 2018 byly uskutečněny dva zájezdy do Zlína, v Městském divadle Zlín byla uvedena *La Traviata* a s Filharmonií Bohuslava Martinů vystoupil sbor NdB při koncertním uvedení *Libuše*.

Ze zahraničních festivalů se Janáčkova opera již podruhé představila na polském Bydgoszcz Opera Festival s inscenací *Hubičky*. Byly zrealizovány dva zahraniční zájezdy, v Regensburgu byla odehrána dvě představení *Tosky* a i v tomto roce soubor zavítal do Villachu, kde vystoupil v rámci Gala koncertu.

Návštěvnost všech představení v rámci zájezdů měla návštěvnost 100 % a přinesla tržbu 6 347 095 Kč.

Vzhledem k pozitivním ohlasům na minulý ročník se na letní scéně Špilberku uskutečnilo celkem deset představení. Diváci měli na výběr z inscenací *Tosca*, *Nabucco*, *La Traviata*, *Carmen*, *Polská krev* a *Don Giovanni*. Kromě toho se také pod širým nebem konal koncert Opera Gala.

V roce 2019 vystoupil soubor Janáčkovy opery na Smetanově Litomyšli hned pětkrát. V rámci festivalu byla uvedena dětská opera *Kocour v botách*, *Příhody*

lišky Bystroušky, Nápoj lásky a Hry o Marii. Sbor opery NdB účinkoval na závěrečném koncertu festivalu. Kromě Smetanovy Litomyšle soubor absolvoval zájezd do Slováckého divadla v Uherském Hradišti, kde uvedl operu pro děti *Papageno hraje na kouzelnou flétnu.*

Byly uskutečněny dva zahraniční zájezdy. Stejně jako v letech předešlých účinkoval soubor ve Villachu s inscenací *Nápoj lásky* a v Lipsku uvedl *Její pastorkyni* ke slavnostnímu ukončení projektu Český rok v Lipsku.

Návštěvnost zájezdů byla 100 % a celkové tržby byly ve výši 5 262 750 Kč.

Během letních měsíců se uskutečnilo jedenáct představení na Špilberku. Na programu byly inscenace *Nabucco, La Traviata, Nápoj lásky, Polská krev, Tosca, Carmen* a *Lazebník sevillský.*

Projekt nyní známý pod názvem Opera na Špilberku se těší divácké oblibě je naplánován i na letošní léto 2020.

7. Doprovodné programy

Národní divadlo Brno pořádá v průběhu celé sezony doprovodné programy, na kterých se podílejí všechny tři soubory. Prvním z nich je již zmíněný zahajovací Open Air Koncert, který se uskutečnil poprvé v roce 2015 pod záštitou operního a baletního souboru. Nyní se koná pravidelně každé září a podílí se na něm i činoherní soubor.

NdB se pravidelně účastní Noci divadel. V roce 2015 se v rámci této akce představil operní soubor, který v Janáčkově divadle uvedl představení *Tosky*, na které navazoval edukační program Krok za oponu (edukačním programům je věnována následující kapitola). Zapojil se i baletní soubor, který ve foyer divadla uváděl komentovaný program s ukázkami.

Operní soubor uspořádal v sezoně 2015/2016 k oslavě padesátého výročí otevření Janáčkova divadla program s názvem Otevřený dům. Hlavní myšlenkou bylo představit návštěvníkům budovu tak, jak ji neznají. Byla naplánována trasa vedoucí z foyer do zákulisí, přes propadlo, baletní sál, zkušebny a další místa, kam divák běžně nezavítá. Návštěvníci tak poznali běžný provoz v divadelní budově a na vybraných místech v rámci prohlídky je čekalo překvapení v podobě ukázky z vybrané opery či krátký koncert. Zájem o program Otevřený dům byl velký a mnohonásobně překročil kapacitu prohlídek.

Další program, kterého se účastní operní soubor je Evropský den opery, který se koná v rámci akce Evropské operní dny, kterou pořádá mezinárodní organizace Opera Europa, jímž je NdB členem. Na piazzettě před Janáčkovým divadlem se představily komorní uskupení členů orchestru, proběhlo krátké představení na téma Liška Bystrouška a připraveny byly také dílny pro děti.

Obdobné akce se odehrály i v roce 2016. Pro Noc divadel si operní soubor připravil představení Smetanovy *Hubičky*, na které navazovalo seznámení diváků s připravovanou inscenací *Čerta a Káči* za přítomnosti režiséra Jiřího Heřmana a sólistů, kteří v doprovodu orchestru pod taktovkou dirigenta Jakuba Kleckera předvedli hudební ukázky.

Evropský den opery byl věnován připravované inscenaci děl *Epos o Gilgamešovi* B. Martinů a *Dido a Aeneas* H. Purcella. Na nádvoří Domu pánů z Kunštátu v Brně byl připravený program s inscenačním týmem, sólisty a členy orchestru Collegium 1704, kteří návštěvníkům přiblížili obě díla a jejich historické pozadí.

Na závěr roku 2016 si operní soubor připravil zábavný koncert s názvem Silvestr v opeře. Kromě operních árií zazněly také ukázky z operet, písně Jaroslava Ježka

a Georga Gerschwina v podání sólistů, sboru a orchestru Janáčkovy opery. Koncert byl zakončen přípitkem a ohňostrojem na piazzettě před Janáčkovým divadlem. Oslava evropského dne opery se konala i v roce 2017 a navázala na úspěšný projekt Otevřené divadlo z roku 2015. Návštěvníci nahlédli do každodenního provozu Janáčkovy opery s výkladem uměleckého šéfa opery Jiřího Heřmana. Dopolední blok byl zakončen orchestrální zkouškou připravované inscenace *Hraběte Oryho* a večerní pak zavedl návštěvníky na oprašovací zkoušku *Káti Kabanové*.

Obdobná akce s názvem Otevřený dům s Janáčkem se konala i na podzim roku 2019 a byla součástí preview akcí k festivalu Janáček Brno 2020. Návštěvníci mohli nahlédnout do nově zrekonstruovaných prostor, během prohlídky zhlédli ukázky spojené s dílem Leoše Janáčka a zejména s připravovaným festivalem. Spolu se souborem Janáčkovy opery se na akci podíleli také studenti JAMU a konzervatoře, Dětský sbor Brno a Brněnský akademický sbor.

Kromě výše popsaných akcí přináší NdB přímé přenosy z Metropolitní opery díky programu The Met: Live in HD, který umožňuje streaming z Metropolitní opery do celého světa. V Brně mohou diváci přenos shlédnout v Divadle Reduta a každému přenosu předchází lektorský úvod.

8. Edukační činnost

Představení a přiblížení opery jako žánru i malým divákům by mělo být jednou z priorit každého většího operního domu, protože tyto iniciativy mohou v dlouhodobém měřítku vést k rozšiřování operního publika. Stejného efektu, a totiž dosažení většího počtu diváků, kteří začnou chodit na operní představení, lze samozřejmě dosáhnout nejen u dětí, ale napříč všemi věkovými kategoriemi, je-li jim opera představena poutavým způsobem.

Ihned po změně vedení se proto vytvoření zajímavých edukačních programů stalo jednou z priorit i pro operní soubor v Brně. Za jejich vznikem stojí především dramaturgyně Patricie Částková.

Prvním pořadem, který operní soubor připravil se nazývá Krok za oponu. Návštěvníci dostanou možnost nahlédnout do zákulisí a projít si jeviště s dekorací z vybrané inscenace. Režisér inscenace, dramaturg, sólisté a orchestr pod vedením šéfdirigenta Marka Ivanoviče seznámí návštěvníky s vybraným dílem a konkrétní inscenací. Nabídka tohoto programu je rozdělena do několika věkových kategorií dle titulu. Je nabízen základním, středním i vysokým školám stejně jako i dospělým divákům. V roce 2015 se uskutečnilo pět Kroků za oponu s inscenacemi *Čarokraj*, *Hry o Marii*, *Tosca* a *Její pastorkyňa*. V roce 2016 se pořadů uskutečnilo sedm, a to s inscenacemi *Hubička*, *Carmen*, *Powder her face*, *Epos o Gilgamešovi/Dido a Aeneas* a *Káťa Kabanová*. V roce 2017 se díky grantu z Ministerstva kultury podařilo nabídku rozšířit i mimo brněnské studenty a obyvatele a uskutečnit výjezdní pořady, konkrétně za studenty středních škol v Mikulově a Kroměříži. Na kroměřížském gymnáziu se zapojil gymnazijní sbor, který nastudoval vybrané číslo z *Carmen*, a tak se podařilo naplnit jeden z cílů těchto programů, a to interaktivní zapojení posluchačů. Mimo prostory Janáčkova divadla se uskutečnil Krok za oponu s *Její pastorkyní*, kterým operní soubor oslavil Mezinárodní den hudby v rámci programu na Moravském náměstí v Brně. V roce 2017 uskutečnil Krok za oponu nově také s inscenací *Láska na dálku* a celkem bylo realizováno šest pořadů. Po skvělých zkušenostech s interaktivním zapojením posluchačů se náplň pořadů od roku 2018 trochu proměnila a pro všechny zúčastněné jsou připraveny úkoly, jejichž prostřednictvím jsou zapojeni do jednotlivých částí opery. I v roce 2018 se uskutečnily výjezdy za studenty z jiných měst, konkrétně pro střední školu v Uherském Hradišti a žáky základních škol v Tišnově a Bílovicích nad Svitavou. Po dobu rekonstrukce Janáčkova divadla se program konal v Divadle Reduta. Celkem se uskutečnilo šest pořadů, kromě výše zmíněných inscenací nově také s *Příhodami lišky Bystroušky*. V roce 2019 byl program navázaný na inscenace

Rusalka, Příhody Lišky Bystroušky a Hry o Marii. Během listopadu a prosince se všechny pořady uskutečnily celkem v pěti termínech v Janáčkově divadle a byly spojeny s prohlídkou divadla. Navštívily je střední školy z Kroměříže, Bučovic, Vyškova, Vysokého Mýta, Znojma, Žďáru nad Sázavou a základní školy z Moravské Třebové, Želešic, Šlapanic, Nového Veselí a Židlochovic.

Druhým projektem je neformální setkání s inscenačním týmem a umělci, které se koná několik dní před premiérou nové inscenace. Tento program nazvali v Janáčkově opeře Čaj o páté. Jedná se o formu besedy, kde se návštěvníci dozví informace o díle a jeho vzniku, podrobnosti o připravované inscenaci, mohou si prohlédnout návrhy scénografie či kostýmů a sólisté jim předvedou krátký výstup. Čaj o páté se koná před každou premiérou, v roce 2015 tedy proběhlo celkem pět setkání. V roce 2016 byl zachován stejný koncept, program jen získal podtitul „předpremiérové kukátko“, aby bylo patrnější, co mohou návštěvníci očekávat. Stejně jako v roce předešlém se uskutečnilo pět setkání, jedno před každou premiérou a nejinak tomu bylo i v roce 2017. Od roku 2018 je tento program známý jen pod názvem Předpremiérové kukátko. V roce 2018 se uskutečnily čtyři setkání, v případě opery *Kocour v botách* se pořad přeměnil v předpremiérový workshop pro děti. Vzhledem k rekonstrukci Janáčkovy divadla se premiéra Libuše uskutečnila na brněnském Výstavišti, kde probíhaly také zkoušky, a tak bylo předpremiérové kukátko k inscenaci Libuše kvůli ztíženým podmínkám vynecháno. V roce 2019 se Předpremiérové kukátko opět uskutečnilo před všemi čtyřmi premiérami. Já jsem osobně navštívila Předpremiérové kukátko k inscenaci Růžového kavalíra, a tak mohu z osobní zkušenosti říct, že je o tento formát velký zájem a kapacita byla zcela naplněna. Pro většinu návštěvníků bylo kromě setkání s tvůrci zážitkem i místo konání, kterým bylo zkušební jeviště v Janáčkově divadle, a tak mohli krátce nahlédnout do zákulisí, kde zrovna probíhaly přípravy na večerní představení.

Kromě těchto dvou programů, které se s úspěchem konají pravidelně, vznikne příležitostně projekt vázaný na jednu konkrétní inscenaci. V roce 2015 to byla doprovodná tvůrčí dílna pro děti s názvem Zachraňme mytologii, která navazovala na představení *Čarokraje*. Jednalo se o absolventský projekt studentek JAMU a byla určena pro žáky třetí až páté třídy základní školy a pro veřejnost a děti ve věku šesti až dvanácti let. Cílem bylo seznámit účastníky s operním žánrem a schopnost reflektovat zážitek z představení. Projekt se konal celkem v pěti termínech.

V roce 2019 byla uvedena doprovodná akce k opeře *Láska na dálku* finské skladatelky Kaiji Saariaho. Program nesl název „Kdo se bojí současné finské opery? Severský divadelní večer s Láskou na dálku“ a vznikl ve spolupráci se Skandinávským domem. Před představením proběhla debata ve foyer Janáčkova divadla s tvůrci inscenace, režisérem Jiřím Heřmanem, dramaturgyní Patricií Částkovou a dirigentem Markem Ivanovičem.

Poslední edukační činností Janáčkovy opery jsou lektorské úvody. Konají se vždy ve foyer půl hodiny před začátkem představení a ve většině případů jsou vedeny dramaturgyní Patricií Částkovou. Divákům představí dílo v rámci dobových souvislostí a umožní tak lepší pochopení díla. V roce 2015 se konalo celkem čtrnáct lektorských úvodů a setkaly se s velkým úspěchem, proto se konaly i v dalších letech. V roce 2016 se jich uskutečnilo osmnáct, o rok později šestnáct, v roce 2018 jich proběhlo třiatdvacet a v minulém roce dvacet.

Edukační programy, stejně tak jako doprovodné programy Janáčkovy opery, se těší velké oblibě ze strany veřejnosti. Vzhledem k rozmanité nabídce programů napříč věkovými kategoriemi se jedná o velmi dobrý způsob, jak operní žánr představit co nejširšímu okruhu lidí a zároveň tak získat nové diváky.

9. Mezinárodní festival Janáček Brno

Festival vznikl na základě festivalu Janáčkovo Brno 2004, který se konal ke 150. výročí narození Leoše Janáčka. Zahájen byl slavnostní premiérou *Její pastorkyně* v koprodukcii s Vídeňskou státní operou. Premiéra se konala 21. ledna 2004 a byla tak oslavou druhého jubilea, které festival provázelo a totiž 100. výročí od prvního uvedení *Její pastorkyně* v Divadle na Veleřích. Festival trval šestnáct dní a po tu dobu bylo uvedeno kompletní jevištní dílo Leoše Janáčka.

V roce 2008 se uskutečnil oficiálně první ročník festivalu Janáček Brno, který měl upozornit na jubileum Janáčkovy osmdesátého výročí úmrtí. Festival byl zahájen premiérou opery *Příhody Lišky Bystroušky* dne 6. listopadu, tedy ve stejný den, kdy měla opera v Brně roku 1924 svou premiéru.

Od prvního ročníku se festival koná vždy na podzim jako bienále jednou za dva roky. Druhý ročník se tak uskutečnil v roce 2010 s podtitulem „Janáček versus expresionismus“ a zazněly na něm kromě díla Leoše Janáčka skladby Arnolda Schönberga, Antona Weberna, Albana Berga a dalších. Třetí ročník festivalu v roce 2012 nesl podnázev „Genius Loci“ a byl z velké části věnován skladatelům Pavlu Haasovi, Josefu Bergovi, Miloslavu Ištvanovi a Erichu Wolfgangu Korngoldovi. Čtvrtý ročník festivalu 2014 se nesl ve znamení oslav 160 let od narození Leoše Janáčka. Pro Národní divadlo Brno měl veliký význam zejména díky Mezinárodní konferenci Opera Europa 2014, kterou v rámci festivalu hostilo společně s Národním divadlem Moravskoslezským. Asociace Opera Europa, jíž je NdB členem v současné době sdružuje více než 200 operních divadel ze 43 zemí a dvakrát ročně pořádá mezinárodní konferenci. Tématem konference 2014 v Brně a Ostravě byl „Rok české hudby“ a konference se účastnilo na 350 hostů z celého světa.

V roce 2016 se konal první ročník festivalu pod novým vedením. Ještě před jeho zahájením získal Statut festivalu Janáček Brno pod záštitou Odboru kultury Magistrátu města Brna. V něm je ustanoveno, že posláním festivalu je prezentovat Janáčkovu díla v místech, kde žil a působil, a to v nejvyšší možné interpretační, režijní a organizační kvalitě. Základem festivalového programu jsou operní inscenace a koncertní provedení děl Leoše Janáčka, ale jsou uváděna také díla dalších skladatelů, kteří mají vazbu na Janáčkovu díla. Pořadatelem festivalu je Národní divadlo Brno a v organizační struktuře je zařazen pod operní soubor. Festival je nekomerční akce a je financován vícezdrojově, částečně z příspěvku zřizovatele NdB, ale také ze státních, samosprávných i soukromých zdrojů. Festival

má uměleckou radu, která má minimálně jedenáct členů, z čehož pěti z nich vzniká členství vzhledem k jejich funkci v NdB. Je to ředitel NdB, umělecký šéf Janáčkovy opery, šéfdirigent Janáčkovy opery, dramaturg Janáčkovy opery a dramaturg festivalu. O nominaci dalších členů byli požádáni ředitelé významných brněnských institucí a jednoho člena umělecké rady nominuje náměstek primátora města Brna. Seznam nominovaných předkládá ke schválení ředitel NdB Radě města Brna. Umělecká rada schvaluje termín festivalu předložený uměleckým šéfem operního souboru, posuzuje dramaturgii festivalu předloženou dramaturgem (dramaturga jmenuje umělecká rada), schvaluje jednotlivé body programu, spolupracuje s NdB na organizaci festivalu a konzultuje s NdB interprety. Ve věci festivalu jsou kompetentní jednat umělecký šéf operního souboru a ředitel NdB.

Pátý ročník festivalu probíhal od 7. do 18. října a nesl příhodný podtitul „Očekávání“. Byl zahájen premiérou *Káti Kabanové* v režii Roberta Carsena. Festival uvedl celkem osm operních produkcí, z čehož tři byly nastudovány Janáčkovou operou, kromě *Káti Kabanové* to byl *Modrovousův hrad/Očekávání* v koprodukcii s operou Göteborg a inscenace Martina Glasera *Její pastorkyně*. Festival dále přinesl premiéru opery *The Cave* Steva Reicha, premiéru *Zápisníku zmizelého* ve scénickém nastudování souboru Opera Povera, představení *Z mrtvého domu* operního souboru z Norimberku, dětskou operu *Dítě a Kouzla* Maurice Ravela a inscenaci Moravského divadla Olomouc *Pád Antikrista* Viktora Ulmanna. Do programu byla zařazena série pěti sborových koncertů, jeden orchestrální koncert a tři koncerty věnované jazzové hudbě.

Během dvanácti dnů trvání festivalu se uskutečnilo celkem 28 akcí. Kromě toho probíhal také doprovodný program, který tvořily projekce operních představení, lektorské úvody před operními představeními s muzikologem Milošem Štedroněm, lektorské úvody muzikologa Johna Tyrrela před sborovými koncerty, výstavy fotografií z janáčkovských inscenací Roberta Carsena a pietní akt u hrobu Leoše Janáčka. Samotnému festivalu předcházely preview akce, první z nich byl Open Air Koncert, dále vystoupení žesťového kvintetu NDBrass (tvořen členy orchestru Janáčkovy opery) v Galerii Vaňkovka, promítání dětské animované pohádky Příhody lišky Bystroušky a workshop pro děti na téma lidová hudba a Janáček.

Festival Janáček Brno 2016 navštívilo 9 724 diváků, průměrná návštěvnost byla 75,77 %. Tržby za vstupenky dosáhly 2 543 340 Kč. Oproti předchozímu ročníku navštívilo festival více diváků (6 481 diváků v roce 2016), ale došlo k poklesu celkové návštěvnosti ve srovnání s minulým ročníkem, kdy byla 79 %.

Jak jsem již uvedla, festival je bienále a koná se v sudých letech, v roce 2017 se proto nekonal. Poprvé se ale v lichém roce uskutečnily preview akce, které měly za cíl upozornit na další ročník připravovaného festivalu. Byly zrealizovány celkem tři koncerty. První z nich se konal ve Vile Tugendhat a zazněly skladby Bedřicha Smetany a Leoše Janáčka v podání Bennewitzova kvarteta. V rámci druhého koncertu, který se konal v Divadle Reduta byl zveřejněn kompletní program festivalu Janáček Brno 2018 zároveň byl zahájen prodej vstupenek. Na koncertu zazněla kromě díla Leoše Janáčka také skladba Bohuslava Martinů a *Příběh vojáka* Igora Stravinského, ve kterém se v roli vypravěče představila Soňa Červená. Poslední koncert se konal ve Vile Löw-Beer a vystoupil na něm klavírista Martin Kasík s Janáčkovou první řadou *Po zarostlém chodníčku*, skladbami Bohuslava Martinů a Modesta Petroviče Musorgského.

Všechny tři koncerty byly vyprodané, první z koncertů navštívili z velké části návštěvníci z Rakouska. K velkému zájmu o tyto koncerty jistě přispěly krásné prostory funkcionalistické Vily Tugendhat a secesní Vily Löw-Beer, stejně tak jako vystoupení velké osobnosti české opery Soni Červené.

Festival Janáček Brno 2018 se konal od 17. listopadu do 5. prosince a představil kompletní Janáčkovu jevištní dílo. Zahájen byl inscenací Příhody lišky Bystroušky v režii Jiřího Heřmana. Její premiéra k zahájení festivalu se stala důležitým mezníkem Janáčkovy opery, jelikož s ní bylo slavnostně znovuotevřeno Janáčkovu divadlo po rekonstrukci. Další významnou událostí bylo uvedení *Káti Kabanové* z operního domu Opera Vlaanderen v režii Roberta Carsena. Další operou na programu festivalu byla *Šárka*, která zazněla v nejdříve v koncertním provedení a o den později byla uvedena ve scénickém provedení souboru Opera Diversa. Jednu z inscenací připravila ve spolupráci s NdB Konzervatoř Brno. V rámci celovečerního představení studenti uvedli operu o jednom dějství *Počátky románu* a následně jediný Janáčkův balet *Rákoš Rákoczy* v režii absolventky JAMU Kristiany Belcredi. Spolupráce s JAMU vyústila světovými premiérami dvou oper, za kterými stojí posluchači JAMU. Premiéry se odehrály v rámci festivalu v Divadle na Orlí.

Národní divadlo Moravskoslezské na festivalu představilo svou inscenaci *Osud* v režii Jiřího Nekvasila. Další zahraniční spoluprací bylo uvedení inscenace Vlámské opery *Věc Makropulos* v režii Kornéla Mudruczó. Festival byl oslavou stoletého výročí založení republiky, a tak byla do programu zařazena slavnostní opera *Libuše* Bedřicha Smetany, v inscenaci Janáčkovy opery v režii Jiřího Heřmana. Představení se konalo v Pavilonu P brněnského výstaviště, přestože již bylo

otevřeno Janáčkovo divadlo. Prostor rozlehlého Pavilonu ale inscenaci dodává jedinečnou atmosféru. Po *Libuši* už následovala pouze díla Leoše Janáčka. Bylo uvedeno scénické provedení *Zápisníku zmizelého* belgického tělesa Muziktheater Transparent, inscenace *Její pastorkyně* z Velkého divadla Stanisłava Moniuszka v Poznani a sérii zahraničních produkcí zakončila inscenace opery *Z mrtvého domu* Velšské národní opery v režii mezinárodně uznávaného režiséra Davida Pountneyho. Představení se konalo opět v pavilonu P Výstaviště Brno. Slavnostním závěrem festivalu bylo hostování Národního divadla v Praze s inscenací režisérky Slávy Daubnerové *Výlety páně Broučkovy*.

Kromě jevištního díla, které bylo hlavním programem festivalu, se uskutečnilo několik koncertů a recitálů. Festival navázal na preview koncerty a mnoho z nich se uskutečnilo na netradičních místech, jmenovitě ve Vile Tugendhat, Vile Löw-Beer, Pavilonu P na Výstavišti, v Památníku Leoše Janáčka, v budově hudební fakulty JAMU, v aule rektorátu VUT, či v Sokolském stadionu v Kounicově ulici v Brně.

Celkem bylo uvedeno 35 produkcí, které doplňoval doprovodný program. Stejně jako u minulého ročníku se konaly lektorské úvody a tradiční pietní akt u hrobu Leoše Janáčka. Kromě toho se konaly vycházky s průvodcem po stopách Leoše Janáčka Brnem a uskutečnila se rekonstrukce prvorepublikové akce s názvem Vánoční strom republiky, která byla spojena s prvním vánočním stromem pro Brno a navazovala na koncept inscenace *Příhody lišky Bystroušky*.

Ročník 2018 měl veliký úspěch u veřejnosti i odborné kritiky. To potvrzuje vysoká návštěvnost 95,14 % a počet diváků, celkem jich festival navštívilo 13 278 a to i ze zahraničí. Data z on-line prodeje vstupenek dokládají nákupy například z Rakouska, Německa, Francie, Belgie, Itálie, Španělska, Polska, Maďarska, Chorvatska, Řecka, Malty, Nizozemska, Dánska, Norska, Švédska, Švýcarska, Nového Zélandu, Japonska, Velké Británie, Spojených států amerických a mnoha dalších.

Vysokou uměleckou kvalitu 6. ročníku festivalu, na kterém bylo uvedeno kompletní Janáčkovo jevištní dílo dokazuje i prestižní ocenění The International Opera Awards, které festival získal na slavnostním vyhlášení 29. dubna 2019 v Londýně. V roce 2019, tedy lichém roce, kdy se samotný festival nekoná, byly realizovány celkem čtyři preview akce, které měly upozornit na připravovaný 7. ročník festivalu. První z nich bylo představení *Její pastorkyně*, které bylo živě přenášeno do celého světa prostřednictvím platformy OperaVision. Druhou akcí byl klavírní recitál Jana Jiraského v Památníku Leoše Janáčka, na kterém byl představen

Janáčkův klavír Ehrbar, který prošel rozsáhlým restaurováním. Třetí preview akci, kterou byl otevřený dům s Janáčkem popisují v kapitole o doprovodných programech (str. 36-37). Sérii preview akcí zakončil koncert v Divadle Reduta, na kterém vystoupil Pavel Haas Quartet. V rámci tohoto koncertu byl zveřejněn kompletní program a zahájen prodej vstupenek na festival Janáček Brno 2020. Všechny tři koncerty byly vyprodané (celkem 1052 platících návštěvníků) a kapacita prohlídky Janáčkova divadla byla také zcela naplněna.

Festival Janáček Brno 2020 bude zahájen 28. září slavnostní premiérou Janáčkova *Osudu*. Do Janáčkova divadla se při této události vrátí jeden z nejlepších současných režisérů Robert Carsen. Na rozdíl od minulých spoluprací se ale tentokrát bude jednat o inscenaci vytvořenou speciálně pro Janáčkovo divadlo. Druhou významnou událostí bude premiéra *Její pastorkyně*, která vznikne ve spolupráci operního souboru NdB s Royal Opera House v Londýně. Účinkovat budou sólisté, sbor a orchestr brněnského souboru, dirigentem představení bude Marko Ivanović. Z londýnské Covent Garden bude celý inscenační tým v čele s režisérem Clausem Guthem. Opera *Její pastorkyňa* bude na festivalu uvedena hned ve dvou produkcích, druhou bude inscenace německého operního souboru Divadla Brémy. Poslední operou na programu 7. ročníku festivalu je *Salome* Richarda Strausse, kterou přiveze soubor Maďarské státní opery.

Kromě operních produkcí se uskuteční celkem 18 koncertů. Nejvýznamnějším z nich bude koncert Bamberských symfoniků pod vedením jejich šéfdirigenta Jakuba Hrůši. Koncert se uskuteční 16. října jako slavnostní ukončení festivalu.

Naplánované jsou také doprovodné akce, které budou vzhledem k rostoucímu počtu zahraničních diváků nově přístupné i v anglickém jazyce.

Je třeba doplnit, že se festival Janáček Brno 2020 kvůli současným okolnostem způsobených koronavirem ocitá v situaci, kdy není zcela jisté, zda budou moci zahraniční soubory a umělci přicestovat. Dle vyjádření ředitele Martina Glasera by mělo divadlo během května zveřejnit upravený program festivalu.

Festival Janáček Brno má pro operní soubor NdB velký význam. Získání ceny International Opera Award svědčí o tom, že se festival za pouhých šest ročníků jeho existence dostal do společnosti těch nejlepších operních souborů a umělců z celého světa. Díky festivalu má Janáčkova opera možnost spolupracovat se zahraničními umělci i režiséry, které by si soubor v běžných podmínkách nemohl dovolit. Mezinárodní přesah má festival i v návštěvnosti, zatím poslední 6. ročník

v četné míře oslovil také zahraniční diváky. Na obou ročnících, kterým se věnuji podrobněji (2016, 2018) se uskutečnily premiéry inscenací, které po skončení festivalu zůstávají na repertoáru operního souboru. V roce 2016 se tak stalo v případě inscenací *Káti Kabanové* a *Modrovousova hradu/Očekáváníí*, v roce 2018 to byla inscenace *Příhody lišky Bystroušky*. Repertoár Janáčkovy opery je tak obohacen o jednu či více inscenací. Je také pravděpodobné, že festival osloví i diváky, kteří nejsou pravidelnými návštěvníky operních představení a dojde tak k rozšíření operního publika. Stejným způsobem může festival oslovit i diváky ze zahraničí, kteří se díky němu stanou pravidelnými návštěvníky Janáčkovy opery. Festival má také vlastní marketingovou kampaň, a tudíž má propagace Janáčkovy opery větší dosah. Kromě prestižní ceny a rostoucí návštěvnosti vypovídají za vysokou kvalitu festivalu velmi kladné ohlasy v českých, i zahraničních médiích. Na závěr této kapitoly přikládám výňatek z recenze na představení *Její pastorkyně* z roku 2016, která vyšla na britském webu Bachtrack.

¹⁴ „The main reason for my coming to Brno, Janáček's home, to the theatre and festival that bear his name, was to hear this music performed by singers and musicians who have it in their blood: that hope could not have been more fully satisfied.“

¹⁴ „At Janáček's home, *Jenufa* breaks hearts as strongly as ever“ [online], *Bachtrack.com*. 19. 10. 2016. [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://bachtrack.com/review-janacek-jenufa-national-theatre-brno-october-2016>

10. Závěr

Inscenace operního souboru Národního divadla v Brně pod novým vedením vykazují velmi vysokou kvalitu, stejně tak jako festival Janáček Brno a vzhledem k ambiciózní dramaturgii nadcházejícího festivalu i sezony se dá říci, že kvalita stále stoupá. Janáčkova opera získala mnoho prestižních ocenění, těší se pozitivním ohlasům ze strany odborné kritiky a mezi lety 2015 a 2018 došlo k nárůstu návštěvnosti. V roce 2015 byla návštěvnost operního souboru na domácích scénách 66,23 % a do roku 2018 vzrostla na 81,21 %.

V minulém roce však návštěvnost náhle poklesla na 60,11 %, ačkoliv během minulé sezony nedošlo k žádné zásadní změně, která by návštěvnost mohla natolik ovlivnit. Pokles byl proto pravděpodobně způsoben několika faktory. Jedním z nich bylo dle mého názoru uzavření Janáčkova divadla kvůli rekonstrukci, která probíhala od roku 2017 až do listopadu 2018, tedy téměř do konce roku 2018. Došlo tak k přerušení kontinuity v návštěvnosti a nyní může trvat i několik sezon, než dojde k jejímu obnovení. Dalším faktorem je zřejmě zavedení systému blokového hraní. Národní divadlo v Brně bylo vždy čistě repertoárové divadlo, a proto bylo již od zavedení stagionového hraní otázkou, zda si na tento systém brněnské publikum zvykne. Druhou otázkou v souvislosti se systémem stagiony je to, zda je v Brně na tento systém dostatečný potenciál diváků, vezmeme-li v potaz, že v Brně není mnoho turistů. Vzhledem k poklesu návštěvnosti se zjevně ukazuje, že tento systém není zcela vhodný pro město o rozloze a počtu obyvatel Brna. Jak jsem ale již zmínila na začátku práce, vedení si je tohoto problému vědomo a postupně se proto uchyluje k semi-stagionovému typu. Hraní v blocích bude od příští sezony zachováno jen u nových a několika vybraných inscenací a ostatní inscenace v repertoáru budou uváděny v průběhu celé sezony.

S tím souvisí další úskalí, se kterým se bude muset brněnský soubor vypořádat. Osobně si myslím, že brněnské publikum je o poznání konzervativnější než například to pražské. Bude tak třeba nalézt lepší rovnováhu mezi dramaturgií, kterou by si přálo vedení, a vkusem publika. Tento krok bude jistě náročný, jelikož je třeba, aby vedení neslevilo ze svých představ, protože dosavadní dramaturgie přinesla zajímavé tituly včetně děl současných skladatelů a mnoho výjimečných inscenací. Brněnské publikum by ale pravděpodobně přivítalo více klasických titulů. Již v nadcházející sezoně 2020/2021 si můžeme všimnout, že se vedení opery snaží svému publiku vyjít vstříc, jelikož bude mít premiéru inscenace Pucciniho opery *La bohème*, která patří k celosvětově nejoblíbenějším titulům, dle statistiky Operabase je po *La Traviatě* a *Carmen* třetí nejčastěji hranou operou. Vedle

Bohémy jsou naplánovány premiéry dvou Janáčkových oper *Osud* a *Její pastorkyňa*, dále bude uveden titul, který rovněž patří mezi dvacet nejhranějších oper a totiž *Evžen Oněgin* P. I. Čajkovského, a nakonec barokní opera G. F. Händela *Alcina*.

K nižší návštěvnosti také přispěl pokles předplatitelů, který trvá již několik let. Je způsoben generační obměnou předplatitelů a mladší generaci nevyhovují pevně stanovená představení, která jsou součástí abonmá. Národní divadlo Brno proto přišlo se systémem flexibilního předplatného, které si divák sestaví sám podle svých představ a časových možností. Ačkoliv dochází k celkovému poklesu prodeje abonmá, prodeje tzv. FlexiAbo stále stoupají a dá se předpokládat, že tomu tak bude i v následujících letech.

Národní divadlo se snaží vyhovět svým stávajícím divákům a kromě toho aktivně pracuje na zlepšování propagace včetně snahy o oslovení mladší generace prostřednictvím sociálních sítí. Tomu také napomáhají edukační a doprovodné programy, které se těší veliké oblibě. Operní soubor také usiluje o oslovení zahraničního publika, a to zejména v souvislosti s festivalem Janáček Brno. Jak jsem uvedla v kapitole věnované festivalu, již minulý ročník festivalu navštívilo mnoho zahraničních diváků a vzhledem k získání mezinárodního ocenění očekávám, že festival Janáček Brno bude do budoucna získávat stále větší mezinárodní věhlas.

I přes nižší návštěvnost v roce 2019 nedošlo k poklesu tržeb ze vstupného, přestože průměrná cena vstupenky byla nižší, než v roce 2018. Tržby operního souboru byly ve výši 19 083 000 Kč a tržby všech tří souborů včetně festivalu Divadelní svět Brno překročily 70 000 000 Kč.

Finanční příspěvek zřizovatele byl oproti roku 2018 nižší o položku festivalu Janáček Brno, který se v roce 2019 nekonal, ale ve srovnání s předchozími roky nedošlo k výraznému snížení. Není proto viditelná korelace mezi návštěvností, výší příspěvků a tržbami ze vstupného, ale záleží na řadě faktorů, které jsem popsala výše. Příspěvek Ministerstva kultury pro rok 2019 byl sice vyšší než v roce 2018, přesto je ale s podivem, že na provoz druhé scény České republiky přispívá ve srovnání s Národním divadlem v Praze daleko méně. Vzhledem k vysoké umělecké úrovni brněnského souboru by bylo nasnadě, aby se v budoucnu rozdíl výše příspěvků těchto dvou institucí zmenšil.

Současné vedení Janáčkovy opery má před sebou nelehký úkol, a totiž nejen vyrovnat se s dopadem více než ročního uzavření Janáčkovy divadla kvůli jeho rekonstrukci, ale nyní také s těžkou situací způsobenou onemocněním Covid-19 a s ním spojenými vládními nařízeními, tudíž dalším uzavřením divadla a zrušením všech plánovaných představení až do odvolání. Situace pravděpodobně ovlivní také připravovaný festival Janáček Brno 2020, který nejspíš bude muset zrušit některá představení, u kterých se počítalo s angažováním zahraničních umělců.

Bude zajímavé sledovat, jak se s touto nelehkou situací Národní divadlo v Brně a zejména operní soubor vyrovná, ale jsem přesvědčená, že vedení divadla i operního souboru bylo svěřeno do správných rukou a v nadcházejících sezonách se můžeme těšit na další výjimečné inscenace.

11. Soupis použitých pramenů a literatury

Internetové zdroje

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2015 [online]. 2016 [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/vyrocní-zpravy>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2016 [online]. 2017 [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/vyrocní-zpravy>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2017 [online]. 2018 [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/vyrocní-zpravy>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2018 [online]. 2019 [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/vyrocní-zpravy>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2019 [online]. 2020 [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/vyrocní-zpravy>

Premiéry Janáčkovy opery v sezoně 2020/2021 [online]. [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/opera/sezona-2020-2021>

Festival Janáček Brno [online]. [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <https://janacek-brno.cz>

Statut festivalu Janáček Brno. [online]. [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.ndbrno.cz/o-divadle/statut-festivalu-janacek-brno>

Statistika Operabase [online]. [cit. 26. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.operabase.com/statistics/cs>

Recenze „Jenůfa brněnského usmíření?“ [online]. *Divadelni-noviny.cz*. 11. 10. 2015 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/narodni-divadlo-brno-leos-janacek-jeji-pastorkyna-recenze>

Recenze „Vymazlená premiéra v Brně: Gilgameš a Dido, zvláštní dvojice“ [online]. *Operaplus.cz*. 14. 5. 2016 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/vymazlena-premiera-v-brne-gilgames-a-dido-zvlastni-dvojice/?pa=1>

Recenze „Mimořádný večer v Janáčkově divadle: Pavel Černochova Gala“ [online]. *Operaplus.cz*. 13. 12. 2015 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/mimoradny-vecer-v-janackove-divadle-pavel-cernoch-gala/>

Recenze „A třeba umřít! Carsenova mistrná Káťa Kabanová v Brně“ [online]. *Operaplus.cz*. 8. 10. 2016 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/treba-umrit-aneb-carsenova-mistrna-kata-kabanova-v-brne/?pa=1>

Recenze „Jak na Pravidla slušného chování v moderním světě“ [online]. *Operaplus.cz*. 16. 9. 2017 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/pravidla-slusneho-chovani-modernim-svete/?pa=1>

Recenze „Brněnský Faust a Markéta pro pokročilé“ [online]. *Casopisharmonie.cz*. 18. 12. 2017 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/svet-opery/brnensky-faust-a-marketa-pro-pokrocile.html>

Recenze „Trojjediná Piková dáma v Brně“ [online]. *Operaplus.cz*. 20. 2. 2018 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/trojjedina-pikova-dama-brne/>

Recenze „Brněnská Libuše jako politický operní kabaret“ [online]. *Operaplus.cz*. 11. 9. 2018 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/brnenska-libuse-jako-politicky-operni-kabaret/>

Recenze „Premiéra oper Tři fragmenty z Juliette a Lidský hlas. Národní divadlo Brno předvedlo strhující inscenaci, na kterou se zapomíná jedině ztrátou paměti“

[online]. *Operaplus.cz*. 16. 6. 2019 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z:
<https://operaplus.cz/premiera-oper-tri-fragmenty-z-juliette-a-lidsky-hlas-narodni-divadlo-brno-predvedlo-strhujici-inscenaci-na-kterou-se-zapomina-jedine-ztratou-pameti/?pa=1>

Recenze „Světová operní premiéra v Brně – Monument“ [online]. *Operaplus.cz*. 9. 2. 2020 [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/svetova-operni-premiera-v-brne-monument/>

Recenze „At Janáček’s home, *Jenůfa* breaks hearts as strongly as ever“ [online], *Bachtrack.com*. 19. 10. 2016. [cit. 11. 4. 2020]. Dostupné z:
<https://bachtrack.com/review-janacek-jenufa-national-theatre-brno-october-2016>

Příloha č. 1

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Národní divadlo Brno za rok 2019

4.1 SPOLUPRÁCE S MÉDII

NdB dlouhodobě spolupracuje s celostátními veřejnoprávními médii – Česká televize, Český rozhlas i soukromými médii – mediální skupina MAFRA, Economia, a.s. a Eurozpravy.cz. Mezi nejvyužívanější celostátní pořady a stanice patří v ČT pořady Dobré ráno, ArtZóna, Události v regionech, Události v kultuře, v rádiích potom pořady Mozaika, Vízitka! Reflexe: Opera!, Jak to vidí, Host do domu. Nejvíce mediálních partnerů, se kterými má NdB navázanou spolupráci působí zejména v Brně, jeho širokém okolí a Jihomoravském kraji. Mediální partneři a media, ve kterých NdB pravidelně inzeruje, či se v nich pravidelně objevují jakékoliv reflexe:

Česká televize

Události – reportáže o premiérách a akcích; Události v regionech – zpravodajské reportáže nejen z premiér, ale i z dalších významných akcí, z festivalu MFJB, festivalu DSB i Dance Brno i z off akcí (workshopy), informace a rozhovory s tvůrci a herci premiér, přímé vstupy, pohledy na práci do zákulisí divadla; Události v kultuře – zpravodajské reportáže nejen z premiér, ale i z dalších významných akcí i z off akcí (workshopy), informace a rozhovory s tvůrci a herci premiér, přímé vstupy, pohledy na práci do zákulisí divadla; Události komentáře; Studio ČT24; Interview ČT24; ArtZóna; Sama doma

Český rozhlas

Český rozhlas Brno a Český rozhlas Zlín - informace a rozhovory o nových premiérách a akcích NdB, recenze, rozhovory s osobnostmi a spotové kampaně, Český rozhlas Vltava – informace a rozhovory o nových premiérách a akcích NdB, recenze, rozhovory s osobnostmi

Další rádia

Rádio Petrov – zpravodajství, rozhovory plus spoty, soutěže; Kiss – zpravodajství, Proglas – informace o akcích, Evropa 2, Krokodýl, Free rádio, rádio Jihlava – spotové kampaně, informace o akcích.

Tisk

Mladá fronta dnes, Lidové noviny, Právo, Deníky Vltava-Labe-Press, Hospodářské noviny, 5+2, N.O.S, reklamní noviny do schránky – BBPressmedia, Moravské hospodářství, NEWexpress – PR články, rozhovor, inzerce.

Časopisy

Xantypa, Harmonie, Hudební rozhledy, Šalina, vysokoškolské noviny Masarykovy Univerzity, KAM, Kult, Týden, Instinkt, Respekt, Divadelní noviny, Literární noviny, Opus Musicum, Týdeník ROZHLAS, Naše rodina, SaD, LuxuryBrno, Program Brněnsko, ČD pro vás, Meridián – zákaznický magazín JVL, S dětmi v Brně, NEW, NOS, PROBRNĚNSKO, PROVYSOČINU, VÁŠ REGION Olomouc, Rodinné pasy, SeniorPas, Zpravodaj městské části Brno střed, Zpravodaj města Mikulov, Žlutý, Opernwelt, CENTRUM Brno, FairInzert, Czech Music Quarterly – PR články, recenze, informace o premiérách, významných akcích a inzerce.

Internetová média

aktualne.cz, idnes.cz, novinky.cz, ihned.cz, brnesky.denik.cz, infobrno.cz, mestohudby.cz, brnozurnal.cz, radioproglas.cz, tyden.cz, gotobrno.cz, listyjm.cz, ceskenoviny.cz, operaplus.cz, klasikaplus.cz, scena.cz, E15.cz, topzine.cz, regiony24.cz, tanecniaktuality.cz, muzikus.cz, prozeny.cz, vasedeti.cz, ibrno.cz, eurozpravy.cz, menstyle.cz, lemur.cz, studentnoviny.cz, studenta.cz, centrumnews.cz, kultura21.cz, lattitude-devant.au, i-prague.cz, i-divadlo.cz, informuji.cz, dance-brno.cz, czecot.cz, brnenskadrbna.cz, brnodaily.cz,

Katalogy

CK ČEBUS, katalog nakladatelství JOTA, katalog nakladatelství OMEGA, katalog ELSA JOB FAIR.

Česká tisková kancelář

Úzká spolupráce s největší tiskovou agenturou v České republice.

Příloha č. 2

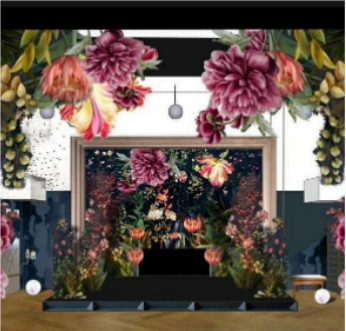

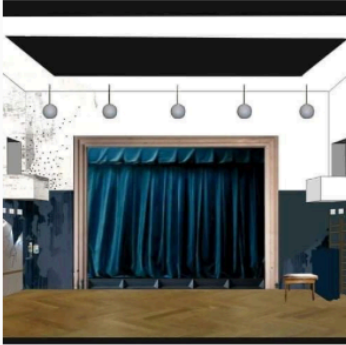

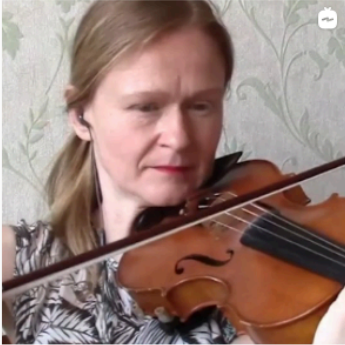

operandb Sledování

Příspěvky (176) Sledující (796) Sleduji (127)

Janáčkova opera NdB
Opera of the National theatre Brno
#operandb #janackovaopera
@operandb
www.ndbrno.cz/opera

ŘECKÉ ... Monum... Růžový... LIBUŠE JENŮFA FAUST HOFFM...

PRÍSPĚVKY IGTV OZNAČENÍ

Janáčkova opera
@janacekopera

Hlavní stránka

Události

Hodnocení

Informace

Videa

Fotky

Příspěvky

Komunita

Vytvořit stránku

TĚŠÍME SE NA VÁS!

#spolutozvladneme

To se mi líbí Sdílet Navrhnout úpravy Koupit Poslat zprávu

Doporučení a recenze

 Carmen na Špilberku byla nezapomenutelným zážitkem. Úžasná atmosféra, skvělé výkony herců a počasí n... [Zobrazit víc](#)
10. července 2017

 Excellent staging with talented orchestra and good singers.
18. listopadu 2018

 Luciano Mastro, který zpíval V Carmen Dona Josého byl prvního prosince výborný.
4. prosince 2017

[Zobrazit vše](#)

Janáčkova opera

Opera v Brno
4.9 ★★★★★

Komunita

[Zobrazit vše](#)

6 580 lidem se to líbí
6 727 lidí to sleduje
3 746 oznámení polohy

Informace

[Zobrazit vše](#)

542 158 111
www.ndbrno.cz/opera
Opera · Nezisková organizace

Videa

Hádanka Barbora Šteflová a Pavel Horák

92 18

Transparentnost stránek

[Zobrazit víc](#)

Facebook zobrazuje informace, které vám pomůžou lépe porozumět účelu stránky. Podívejte se, jaké akce dělají lidé spravující a zveřejňující obsah.

Stránka byla vytvořena 21. ledna 2010

Lidé

6 580 To se mi líbí

#hodbousestonepr

Připomeňte si rozh...

Janáček Brno
@JanacekBrno

Hlavní stránka
Informace
Události
Hodnocení
Fotky
Videa
Příspěvky
Komunita

Vytvořit stránku

Sdílet Navrhnout úpravy Blokovat stránku ...

Další infor... Poslat zprávu

Doporučení a recenze

We attended in 2014, traveling from Texas and it was well worth the trip. We'll be back in 2016.

Edit, 10/10/2018:

We're coming back in 2018 to attend the festival for the third time. I am looking forward to seeing all of Janáček's operas performed together for the first time.

21. ledna 2016

★★★★★
9. října 2016

★★★★★
9. října 2016

[Zobrazit vše](#)

Janáček Brno
Divadelní představení v Brno
5 ★★★★★

INFORMACE JANÁČEK BRNO

Festival Janáček Brno 2020

Veškerá aktuální informace o letošním ročníku festivalu najdete přímo na našem webu www.janacek-brno...

[Zobrazit víc](#)

Komunita [Zobrazit vše](#)

3 014 lidem se to líbí

3 160 lidí to sleduje

95 oznámení polohy

Fotky

